

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra finančního práva a národního hospodářství

Diplomová práce

**FINANCOVÁNÍ ORGANIZACÍ NEZISKOVÉHO
SEKTORU**

Sabina Navara

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci na téma Financování organizací neziskového sektoru zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni, dne 14. dubna 2020

.....

Sabina Navara

Poděkování:

Ráda bych zde poděkovala vedoucí mé diplomové práce, JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové, za odborné vedení a podnětné rady při zpracování. Zároveň bych chtěla poděkovat Mgr. Olze Blahovcové, vedoucí sociálních služeb a vedoucí konzultantce sociálních služeb pro Plzeňský kraj, za poskytnutí přínosných informací k mé práci.

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na financování organizací neziskového sektoru, konkrétně na nestátní neziskové organizace. Charakterizuje jejich jednotlivé formy, následně se zabývá jejich zakládáním, správou a činností. Obsahuje možnosti financování, jeho zdroje jsou následně členěny a dále popisovány podle poskytujícího subjektu. Závěr práce je věnován analýze konkrétní nestátní neziskové organizace.

Annotation

This diploma thesis focuses on the financing of non-profit sector organizations, specifically on financing of NGOs. First, it characterizes their individual forms, then it deals with their establishment, administration and activities. It also contains funding options, the resources of which are then divided and further described according to the providing entity. The conclusion of the thesis is devoted to the analysis of a specific non-governmental NGO.

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
DPH	Daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
FMEHPN	Finančních mechanismů Evropského hospodářského prostoru a Norska
Hl. m. Praha	Hlavní město Praha
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	Nestátní neziskové organizace
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OPS	Obecně prospěšné společnosti
OSS	Organizační složky státu
OSÚSC	Organizační složky územně samosprávných celků
Rozbor	Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů
RVNNO	Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
SPO	Státní příspěvkové organizace
SocDr	Sociální družstva
ÚSC	Územně samosprávný celek
Věstník	Ústřední věstník České republiky
VPP	Veřejně prospěšný poplatník
ZCNS	Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů
ZDP	Zákon č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů
ZDPH	Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
ZMČR	Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích

ZMRP	Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech
ZSPO	Zájmová sdružení právnických osob
ZVRP	Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů

ÚVOD	9
1 CHARAKTERISTIKA NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ A JEJICH DĚLENÍ	11
1.1 CHARAKTERISTIKA NEZISKOVÉHO SEKTORU	11
1.2 NEZISKOVÝ SEKTOR PODLE V. A. PESTOFFA.....	12
1.3 SPECIFIKA A DĚLENÍ NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	13
1.3.1 <i>Veřejná prospěšnost</i>	13
1.3.2 <i>Veřejný neziskový sektor</i>	14
1.3.3 <i>Soukromý neziskový sektor</i>	20
2 ZMĚNA PRÁVNÍ ÚPRAVY OPROTI PŮVODNÍ ÚČINNOSTÍ NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU	22
2.1.1 <i>Občanská sdružení</i>	23
2.1.2 <i>Obecně prospěšné společnosti</i>	24
2.1.3 <i>Nadace a nadační fondy</i>	25
3 FUNGOVÁNÍ NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	26
3.1 SPOLKY.....	26
3.1.1 <i>Založení a vznik spolku</i>	28
3.1.2 <i>Činnost a organizace spolků</i>	29
3.2 OBECNĚ PROSPĚŠNÉ SPOLEČNOSTI	31
3.2.1 <i>Založení a vznik OPS</i>	31
3.2.2 <i>Organizace a činnost OPS</i>	32
3.3 ÚSTAVY	33
3.4 NADACE, NADAČNÍ FONDY.....	35
3.5 SOCIÁLNÍ DRUŽSTVA.....	37
3.6 CÍRKEVNÍ ORGANIZACE A EVIDOVANÉ PRÁVNICKÉ OSOBY.....	39
4 MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ, JEHO PRINCIPY, ZDROJE	40
4.1 ZDROJE.....	41
4.1.1 <i>Veřejné přímé zdroje</i>	41
4.1.2 <i>Soukromé zdroje</i>	45
5 ZDAŇOVÁNÍ PŘÍJMŮ NESTÁTNÍCH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	50
5.1 DAŇ Z PŘÍJMU	50
5.1.1 <i>Daňové asignace</i>	52
5.2 DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY	52
5.3 OSTATNÍ DANĚ.....	53
6 TICHÝ SVĚT O.P.S	54
6.1 CHARAKTERISTIKA TICHÉHO SVĚTA	55

6.2	ČINNOST TICHÉHO SVĚTA	56
6.2.1	<i>Projekty</i>	58
6.3	FINANCOVÁNÍ TICHÉHO SVĚTA	60
6.3.1	<i>Zdroje z veřejných rozpočtů Tichého světa</i>	60
6.3.2	<i>Soukromé zdroje Tichého světa</i>	61
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65

ÚVOD

Předkládaná diplomová práce se zabývá financováním organizací neziskového sektoru, ovlivňující náš každodenní život, ačkoliv si to mnoho jedinců neuvědomuje. Subjekty v něm se pohybující jsou nedílnou součástí hospodářského systému. Jejich činnost zasahuje především do oblastí sociálních, zdravotnických, vzdělávacích, kulturních a dalších služeb. Často se setkávám s názorem, že neziskové organizace představují pouze pomyslnou „černou díru“, do které plynou prostředky od státu, aniž by na ně měly opodstatněný nárok. Cílem této práce je vyjasnit, jaké organizace jsou považovány za neziskové, protože to také často bývá předmětem otázek, jakým způsobem a z jakého důvodu jsou financovány. Stěžejním pro mě byl zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další zákony, zejména z oblasti finančního práva, vztahující se k dané oblasti. Ve své práci vycházím zejména z aktuální právní úpravy, nicméně vzhledem k povaze neziskových organizací a jejich historii v České republice jsem v některých kapitolách pracovala s předpisy dnes již zrušenými.

V první kapitole je věnována charakteristice neziskových organizací v obecném měřítku. Současně představuje východisko pro problematiku následujících kapitol. Domnívám se, že k takovému úkolu je předpokladem vymezení prostoru, v němž se organizace pohybují, jeho přiblížení a objasnění pojmů s ním souvisejících. Dále se zaměřuji na členění organizací podle zřizovatele, na soukromé a veřejné. Druhým jmenovaným věnuji zvláštní pozornost, z pohledu práce pro mne nejsou typickými představiteli, a proto se jejich detailnějšímu analyzování v pozdějších kapitolách nebudu věnovat.

Druhá kapitola je zaměřena výhradně na někdejší právní formy nestátních neziskových organizací a změny stávajících, které nastaly po přijetí nového občanského zákoníku. Dřívější právní úprava vlivem rychlého vývoje společnosti neodpovídala moderní době a její změna tak byla nevyhnutelná.

V kapitole číslo tři se podrobně zabývám jednotlivými představiteli nestátních neziskových organizací, spolky, obecně prospěšnými společnostmi, ústavy, nadacemi, nadačními fondy, sociálními družstvy, církevními organizacemi a

evidovanými právníckými osobami, z hlediska jejich fungování - jak vznikají, způsob správy, jakou činnost vyvíjejí.

Kapitola čtvrtá navazuje na předchozí, věnuje se možnostem financování organizací. Jednotlivé části jsou rozdělené podle subjektu, jenž prostředky poskytuje. Veřejné a soukromé zdroje současně dále člením podle typu podpory, jenž je poskytována, a způsobu, jak ji lze získat.

Předposlední kapitola obsahuje daňové povinnosti a úlevy poskytované státem. Jedná se vlastně o veřejné nepřímé financování, nicméně z hlediska nestátních neziskových organizací považuji účast v daňovém systému za komplexní problematiku, z toho důvodu je tomuto tématu vyčleněna vlastní kapitola. Konkrétně přibližuji daně z příjmu a z přidané hodnoty.

Závěrem práce jsem představila konkrétní organizaci Tichý svět, o.p.s., s níž se setkávám již delší dobu. Zároveň pro mne byla prvním zástupcem neziskového sektoru, s kterým jsem se přišla do kontaktu a uvědomovala si to. Její činnost, a především výsledky činnosti, mi byly impulsem pro další vzdělávání v oblasti.

1 Charakteristika neziskových organizací a jejich dělení

1.1 Charakteristika neziskového sektoru

Nezbytnou součástí charakteristiky neziskových organizací je vysvětlení pojmu neziskový sektor, pojmu nadřazeného, určujícího místo daných organizací v systému. Definuje prostor, v němž vznikají a jsou činné.

Neziskové organizace, označované též jako nevýdělečné, jsou součástí neziskového sektoru. „Pro pojmy „neziskový sektor“ a „nezisková organizace“ neexistují v českém právním řádu legální definice, přesto jde však o pojmy zažitě a běžně používané.“¹ Nemaý vliv na dané pojmenování má anglický výchozí pojem „non-profit organisation“, v doslovném překladu nevýdělečná organizace. Jde o označení zavádějící. „Neziskový sektor se nebrání získávání vlastních příjmů ani neusiluje o to, hospodařit se ztrátou.“² Výdělek se u nich předpokládá, důležité ale je, jak ho dále využívají. Obecně lze do něj zařadit organizace, jejichž zisk se nerozděluje mezi společníky, správce nebo zakladatele, ale využívá se pouze pro účely, za kterými byla určitá právnická osoba založena.

Neziskový sektor je nedílnou součástí národního hospodářství. Součástí relativně nepřehlednou, což je způsobeno nejasnou právní úpravou, nestabilním základem pro jejich následné fungování jak samostatně, tak mezi sebou navzájem. Množství odlišností u jednotlivých organizací, ať už se jedná o podmínky zakládání, způsoby rozhodování, nebo o samotný účel založení, je vyšší, než u právnických osob do neziskového sektoru nespádajících, což může být pro jednotlivé subjekty podle mého mínění matoucí do míry vyvolání pocitu nejistoty v jednání a případném následném sporu. Přesto se v něm pohybuje velké množství jedinců, a to jak za účelem prospěšnosti, kdy se osoby společnými silami snaží o vylepšení dosavadního státního systému, tak za účelem společného prohlubování zálib, jako tomu bývá zejména u spolků.

¹ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016., str. 19 ISBN 978-80-7552-103-3.

² ELIÁŠ, Karel. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, str. 130

1.2 Neziskový sektor podle V. A. Pestoffa

Pro pochopení pozice neziskového sektoru v národním hospodářství je pomyslnou pomocnou rukou schéma vytvořené švédským ekonomem Victorem A. Pestoffem v roce 1995. Vzhledem k pětadvaceti letům od vytvoření by se dalo spekulovat o neaktuálnosti, ale ukázalo se že i při vývoji ekonomiky, společnosti a práva jsou některé pilíře neměnné.

Pestoffovo schéma znázorňuje národní hospodářství jako trojúhelník, pro lepší orientaci připojuji jeho nákres.

REKTOŘÍK, Jaroslav 2010³

Na jeho stranách nalezneme tři kategorie. Spodní strana, obsahuje ziskové a neziskové organizace, jejichž rozdíl je dán tím, zda je jejich účelem dosažení zisku. Na pravé straně směřující k vrcholu je dělení na veřejné a soukromé organizace, tedy separace podle zakládajícího subjektu. Poslední stranu tvoří formální a neformální sektor, dané hledisko se posuzuje podle toho, zda se jedná či nejedná o právnickou osobu. Pomyslné vnitřní úhly obsahují ziskový soukromý

³ REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-54-5. str. 16

sektor, neziskový sektor domácnosti a neziskový veřejný sektor. Vnitřní prostor je dělen přímkami, díky tomu lze definovat například domácnost jako soukromou, neziskovou a neformální. Neziskový soukromý sektor, tedy náš předmět zájmu z pohledu práce, nalezneme uprostřed trojúhelníku. Jeho pozice napovídá, že může a mnohdy slouží jako prostředník mezi ostatními. Jedná se o situace, kdy vznikne nerovnováha mezi třemi hlavními skupinami a vznik organizace neziskového sektoru je má vyvážit, ne-li vyřešit.

1.3 Specifika a dělení neziskových organizací

Neziskové organizace jsou právnické osoby, jejichž účelem není generace zisku a jeho následné přerozdělování mezi osobami v organizaci figurujícími, ale činnost spojená s veřejnou prospěšností, určitým společenským cílem.

1.3.1 Veřejná prospěšnost

Jak je vysvětleno výše, neziskové(nevýdělečné) organizace spadají pod neziskový sektor. Za jejich obecný účel se dá považovat péče o veřejné blaho, vyznačují se svojí prospěšností. „Pojem „veřejná prospěšnost“ nelze jednoznačně definovat, protože se tato charakteristika významově vyvíjí, a nelze jej tedy vymezovat ani legislativní definicí.“⁴ V souvislosti s neziskovým sektorem ho lze charakterizovat díky účelu jednotlivých organizací, nesměřujících primárně za generováním zisku, jako prospěšnost převyšující zájmy jedince ve prospěch většího celku. Jedná se o částečně abstraktní pojem, stejně jako „veřejný zájem“, jehož význam se mění v závislosti na situaci a konkretizace lze docílit vyčleněním právního předpisu, podle kterého bude posuzován.

„Veřejně prospěšná právnická osoba má právo na zápis statutu veřejné prospěšnosti do veřejného rejstříku, pokud splní podmínky stanovené jiným právním předpisem.“⁵ Dané ustanovení umožňovalo pouze neziskovým organizacím se zápisem prospěšnosti ve veřejném rejstříku, aby ve svém názvu uváděly, že jsou veřejně prospěšné. Status mohl být vymazán na základě žádosti

⁴ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016., str. 24 ISBN 978-80-7552-103-3.

⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §147 NOZ, zrušen

právnícké osoby či odňat rozhodnutím soudu v případě, že nebyly plněny podmínky jeho nabytí a zachování. Toto a další související ustanovení nového občanského zákoníku (dále jako NOZ) byla novelou zrušena s účinností od 1. 1. 2018, nicméně znaky veřejně prospěšné právnické osoby zůstaly zakotveny. V průběhu poslední dekády byly snahy o vytvoření zákona o veřejné prospěšnosti, vždy se však jednalo o neúspěšné pokusy a zmiňovanou novelou NOZ bylo dle mého názoru definitivně rozhodnuto o zastavení případného snažení. Odpůrci kodifikace argumentovali nepotřebností zákonné regulace dané oblasti i zbytečným administrativním zatížením nevýdělečných organizací. „Pro neziskovky je to administrativní zátěž, která nepotvrdí to, že jsou spolehlivé,“ prohlásil tajemník Asociace veřejně prospěšných organizací Aleš Mrázek.⁶ Mezi problémy s návrhy patřilo i postavení neziskového sektoru a protnutí veřejné úpravy soukromých zájmů.

Pro další charakterizování je vhodné odlišit státní a nestátní neziskové organizace, tedy veřejný a soukromý neziskový sektor. Dříve bylo dané členění nezbytné pro zjištění poplatníků, kteří mohli uplatnit snížení základu daně, dnes nám slouží zejména orientačně.

1.3.2 Veřejný neziskový sektor

„Neziskový veřejný sektor (veřejný sektor, druhý sektor) je souborem subjektů, které jsou zakládány s primárním cílem dosáhnout přímého užitku. Zakladateli jsou veřejné subjekty (státní orgány, města, obce), které vkládají do zakládaných samostatných neziskových subjektů prostředky bez očekávání dosaženého zisku, protože jsou zainteresovány na daném přímém užitku (tohoto užitku nelze dosáhnout ziskovým způsobem a vzhledem k jeho rozsahu a významu je nutné založit samostatný subjekt).“⁷

⁶ *Zákon o veřejné prospěšnosti je zbytečný, říká neziskový sektor* [online]. Praha: Právní prostor, 2017 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/zakon-o-verejne-prospesnosti-je-zbytecny-rika-neziskovy-sektor>

⁷ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. V Praze: Oeconomica, 2009, str. 11 ISBN 978-80-245-1650-9.

1.3.2.1 Příspěvkové organizace

„Příspěvkové organizace jsou subjekty, které mohou být zřízeny organizační složkou státu (ministerstvo) nebo územními samosprávnými celky (obce, kraje).“⁸ Jejich podrobnější úpravu nalezneme zejména v zákoně č.219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (dále jako ZMČR), zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (označován jako Malá rozpočtová pravidla, dále jako ZMRP) a zákoně č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (dále jako ZVRP). Nenalezneme zde konkrétní definice, spíše specifikace, týkající se jejich jednotlivých činností. Z názvů zákonů lze dovodit typy těchto subjektů, a to příspěvkové organizace územních samosprávných celků a státní.

1.3.2.1.1 Státní příspěvkové organizace

Státní příspěvkové organizace (dále jako SPO) jsou společně s organizačními složkami státu zřizovány na základě ZMČR. Řadíme mezi ně „státní příspěvkové organizace zřízené, popřípadě řízené podle dosavadních předpisů ústředními orgány, okresními úřady a školskými úřady a dále Konsolidační banka Praha, státní peněžní ústav, a jiné státní organizace zřízené (založené) na základě zvláštního právního předpisu.“⁹ Zákon však neobsahuje konkrétnější podmínky vzniku ani jejich fungování. Pro tento účel byla vydána vyhláška č.62/2001 Sb., Ministerstva financí o hospodaření organizačních složek státu a státních organizací s majetkem státu, (dále jako vyhláška o hospodaření organizačních složek), doplňující ZMČR. SPO lze definovat jako právnickou osobu vykonávající činnost určenou zřizovatelem. „Tyto organizace jsou zřizovány organizačními složkami státu pro takové činnosti v jejich působnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní osobnost.“¹⁰ Zpravidla jsou zřizovány ústředními orgány státní správy. Nemají svůj majetek, pouze nakládají s majetkem státu na základě smlouvy.

⁸ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. V Praze: Oeconomica, 2009, str.11 ISBN 978-80-245-1650-9.

⁹ Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích, §54 odst. 1

¹⁰ Metodický popis - Fiskální údaje. *Www.mfcr.cz* [online]. [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rozpocetove-ramce-statisticke-informace/fiskalni-udaje/ustredni-vlada/statni-prispevkove-organizace/2020/metodicky-popis-fiskalni-udaje-spo-37740>

„Rozpočet příspěvkové organizace může zahrnovat pouze náklady a výnosy související jen s ní poskytovanými službami, které jsou předmětem její hlavní činnosti.“¹¹ Mezi SPO řadíme veřejné školy, mateřské školky, muzea, výzkumné ústavy a další. Jsou povinny vytvářet následující fondy:

- reprodukce majetku,
- kulturních a sociálních potřeb,
- rezervní,
- odměn.

Každý z nich má vlastní účel a podmínky, za kterých se do něj přispívá, popřípadě čerpá. Důležitým faktorem pro chod SPO je hospodářský výsledek. Rozpočet by měl být sestaven jako vyrovnaný, obsahující náklady a výnosy. V případě lepšího hospodářského výsledku, než který byl očekáván, je přebytek dělen mezi zmíněné fondy. Zároveň při dosažení nižšího výsledku je třeba rozdíl dofinancovat, a to z fondu rezervního.

1.3.2.1.2 Příspěvkové organizace ÚSC

Před charakterizováním příspěvkové organizace ÚSC je vhodné vysvětlit samotný pojem „územně samosprávný celek“. Zakotvuje ho Ústava, a to ustanovením „zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.“¹² Hlava sedmá se jimi zabývá detailněji a člení je na základní a vyšší.¹³ Ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích jsou dále konkretizovány. Na tomto základě rozlišujeme obce, kraje a hl. město Praha. ZMRP jim přiznává pravomoc zřizovat příspěvkové organizace. „Územní samosprávný celek zřizuje příspěvkové organizace pro takové činnosti ve své působnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu.“¹⁴ Z názvu je patrné, že na

¹¹ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, §53 odst. 2

¹² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 8

¹³ Srov. Čl 99

¹⁴ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, §27 odst. 1

svou činnost pravidelně od zřizovatele obdrží finanční prostředky. „Základním charakteristickým rysem příspěvkové organizace je způsobilost jednat svým jménem v majetkoprávních záležitostech a zodpovídat za věci, které z těchto úkonů vyplývají.“¹⁵

„Tyto organizace pak de facto zajišťují poskytování smíšených veřejných statků, nejčastěji v oblasti kultury, zdravotnictví, školství, dopravy a sociální oblasti pro obyvatele na lokální (obecní) nebo regionální (krajské) úrovni.“¹⁶ Existence takových organizací je závislá na vůli zřizovatele. K jejich vzniku je nezbytná zřizovací listina, obsahující „úplný název zřizovatele [...], název, sídlo příspěvkové organizace [...] vymezení hlavního účelu a tomu odpovídajícího předmětu činnosti [...]“¹⁷ a následný zápis do veřejného rejstříku (obchodního). Jsou oprávněny vykonávat činnost i vedlejší, neměla by se svým předmětem výrazně lišit od hlavní, spíše na ni navazovat.

„Rozpočet příspěvkové organizace je plán výnosů a nákladů na rozpočtový rok, jímž se řídí financování činnosti příspěvkové organizace.“¹⁸ Stejně jako u SPO je veškerý majetek ve vlastnictví zřizovatele. Výjimkou však je majetek nabytý zákonem taxativně vyjmenovaným způsobem, který byl nabyt v rámci darování, dědění, převodem od zřizovatele bez úplaty nebo jiným způsobem za současného souhlasu zřizovatele. „Z vlastní činnosti by měla dosahovat příspěvková organizace vlastních příjmů, k příkladům vlastních příjmů patří příjmy z užitelských poplatků, které si nechává pro financování nákladů právě na tyto činnosti.“¹⁹ Takové příjmy ale v drtivé většině nejsou schopny pokrýt výdaje, proto jsou organizace závislé na financování od zřizovatele, které probíhá formou dotací. Primárně se na uhrazení nákladů využívají vlastní příjmy, po jejich vyčerpání lze

¹⁵ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2017. Str. 19 ISBN: 978-80-248-4028-4

¹⁶ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2017. Str. 21 ISBN: 978-80-248-4028-4

¹⁷ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, §27 odst.2

¹⁸ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, §28

¹⁹ VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2017. Str. 21 ISBN: 978-80-248-4028-4

čerpat finanční příspěvek od zřizovatele. Tak jako SPO i příspěvkové organizace ÚSC ze zákona vytváří fondy.

Rezervní fond je vytvářen z nadbytku v hospodářském výsledku. Nadbytek vzniká, pokud výnosy hospodaření převyšují provozní náklady.²⁰ Dalšími fondy jsou fondy investic, odměn a kulturních a sociálních potřeb. Ze zákona vyplývají další činnosti, které jsou organizace oprávněny provádět, včetně zajištění stravovacích služeb.

Příspěvkové organizace ÚSC mohou procházet změnami, jako je sloučení či splynutí. Jako další řada úkonů jsou podmíněny souhlasu zřizovatele. Veškerá činnost podléhá kontrole kontrolního orgánu. „Vzhledem k tomu že příspěvková organizace de facto hospodaří s veřejným majetkem, vztahuje se na ni i zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů [...]“²¹. Kontrolním orgánem je rada obce/kraje.

1.3.2.2 Organizační složky

Organizační složky jsou druhým typem veřejných neziskových organizací. Od příspěvkových organizací se odlišují absencí právní subjektivity, nejsou tedy právnickou osobou ve smyslu §20 NOZ²², což je jejich charakteristickým rysem. Obdobně jako ony jsou upraveny v zákonech o rozpočtových pravidlech, kde jsou upraveny podmínky jejich fungování. Rozlišujeme dva typy podle zakládajícího subjektu, organizační složky státu a ÚSC.

1.3.2.2.1 Organizační složky státu

Právní postavení organizačních složek státu (dále jako OSS) vyplývá ze ZMČR, který obecně vymezuje jejich postavení a zřizovatelova základní práva, nejedná se ovšem o komplexní úpravu. K provedení zákona byla vydána vyhláška o hospodaření organizačních složek. Podle mého názoru je právně ona tím předpisem, který hraje klíčovou roli a bylo by bez ní velice komplikované

²⁰ Srov. §30 odst.1, Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

²¹ MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací územního samosprávného celku ...: komentář zákona č. 250/2000 Sb. včetně účetních souvztažností, majetek svěřený a vlastní, přijímání darů, porušení rozpočtové kázně, fondy*. Olomouc: ANAG, 2009-. Účetnictví (ANAG). ISBN 978-80-7263-546-7., str. 6,7

²² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §20

unifikovat správu činnosti jednotlivých OSS. Za předchůdce OSS se považují státní rozpočtové organizace, institut zaniklý počátkem tisíciletí.

„Do veřejné části neziskového sektoru patří dále neziskové organizace typu organizačních složek. Těmito organizačními složkami se míní organizační složky státu (ministerstva a jiné správní úřady státu, Ústavní soud, soudy, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády České republiky, Kancelář Veřejného ochránce práv, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky atd.) [...]“²³. Přiznává se jim postavení účetní jednotky, mluvíme tedy o subjektu, jenž je povinný vést účetnictví. OSS (např. ministerstvo) může opatřením zakládat další s tím, že vznik takovým způsobem je podroben souhlasu Ministerstva financí. Majetek zamýšlený k obhospodařování OSS musí být zřizovatelem zaznamenán formou soupisu, který je dělen podle typu jmění – movité a nemovité věci, peněžní prostředky, akcie.²⁴ Veškeré změny zasahující do postavení OSS podléhají povinnosti zveřejnění ve Věstníku.

Kromě OSS výše jmenovaných existuje nespočet dalších, spadajících zejména pod jednotlivá ministerstva. Je třeba si uvědomit, že pro chod státu jsou nepostradatelným nástrojem, což se odráží i v množství prostředků, které jsou na jejich činnost uvolňovány.

1.3.2.2 Organizační složky ÚSC

K zřizování organizačních složek ÚSC (dále jako OSÚSC) jsou oprávněna zastupitelstva obcí a krajů v rámci výkonu samostatné působnosti.²⁵ ZMRP se jim stručně věnuje v části čtvrté, obsahují i pomyslný návod pro ÚSC, v jakých případech je vhodné volit formu právě organizační složky. „Tuto formu svého hospodaření volí územní samosprávný celek pro takové činnosti, které

- nevyžadují velký počet zaměstnanců
- nepotřebují složité a rozsáhlé strojní či jiné technické vybavení,

²³ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. V Praze: Oeconomica, 2009, str.13 ISBN 978-80-245-1650-9.

²⁴ §4 odst.1 Vyhláška č.62/2001 Ministerstva financí o hospodaření organizačních složek státu a státních organizací s majetkem státu

²⁵ Srov. §84 Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, a §14 zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

- nejsou vnitřně odvětvově či jinak organizačně členěné
- nevstupují do složitých ekonomických nebo právních vztahů.²⁶

Absence právní subjektivity spojuje organizační složky státu a ÚSC, na rozdíl od státních však OSÚSC nejsou účetní jednotkou. Zastupitelstva by před jejich založením měla zvážit, zda se jedná o vhodnou právní formu k provedení zamýšleného cíle, obzvláště pokud by ji využívali v hojném počtu. OSÚSC jsou na svých zřizovateli zcela závislé, veškerá činnost je vykonávána jménem zřizovatele a osoby takovou činnost provádějící jsou v zaměstnaneckém poměru opět ke zřizovateli. Zejména při velkém množství organizačních složek s různým zaměřením by se podle mého názoru mohlo jednat o spíše zátěž pro obec/kraj, nepřiměřenou užitku z jejich činnosti plynoucích. Soudím tak i z faktu, že rozpočet OSÚSC je součástí rozpočtu zřizovatele, který musí spoléhat na schopnost jednotky provozovat svou aktivitu hospodářsky rozumným způsobem.

1.3.3 Soukromý neziskový sektor

Soukromý neziskový sektor je tvořen nestátními či nevládními neziskovými organizacemi (dále jako NNO), tedy soukromými právníckými osobami. Na rozdíl od státních neziskových organizací jsou NNO zpravidla zakládány občany, kteří tím naplňují své právo sdružovat se. „Právo svobodně se sdružovat je zaručeno. Každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích.“²⁷ Takové je znění Listiny, dříve ji v dané oblasti rozváděl zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů (zrušen účinností NOZ). Listina dále stanoví, že omezovat toto právo je možné pouze z důvodů stanovených zákonem. Dalším předpisem zaručujícím stejné právo je Listina základních práv Evropské unie, která uvádí „Každý člověk má právo na svobodu pokojného shromažďování a na svobodu sdružovat se s jinými na všech úrovních, zejména v oblasti politiky, odborů a občanských aktivit, včetně práva zakládat na obranu svých zájmů s dalšími osobami odbory či do nich vstupovat.“²⁸

²⁶ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, §24 odst.1

²⁷ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku, čl. 20

²⁸ Listina základních práv Evropské unie, čl. 12

Neziskové organizace jako součást neziskového sektoru tvoří jakýsi most mezi veřejným a soukromým zájmem, jak zmiňují výše, a NNO jsou pro to ideálním příkladem. Zabývají se oblastmi pro občany podstatnými do té míry, že jsou ochotni realizaci a péči o ně převzít v případech, kdy stát nemůže či neprojeví vůli.

Navzdory nestátnímu charakteru NNO na ně musí být stejně jako všechny ostatní soukromoprávní subjekty „dohlíženo“ státem. Aby to bylo možné, je třeba se seznámit s nimi, jejich činnostmi a potřebami, až poté lze mluvit o budoucí regulaci. Z toho důvodu byla na základě usnesení vlády zřízena v roce 1992 Rada pro nadace, v roce 1998 přejmenována na Radu vlády pro nestátní neziskové organizace (dále jako RVNNO). „Rada vlády pro nestátní neziskové organizace je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády České republiky v oblasti nestátních neziskových organizací.“²⁹ Podle mého názoru je nejdůležitějším aspektem její činnosti pravidelné zpracovávání dokumentu Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím, vždy na určité časové období, obsahující informace o NNO v ČR a pohled státu na ně.

S NNO je spojena jejich typologie. Dělit se mohou podle tří kritérií, z hlediska členství, typu činnosti nebo prospěšnosti.³⁰ Jako nejlépe aplikovatelné považují vzhledem k právní úpravě v ČR rozlišení podle typu činnosti. Člení se na:

- servisní
- advokační
- zájmové
- filantropické

Servisní „poskytují služby členům i nečlenům; tato skupina zahrnuje organizace působící v sociální, zdravotní nebo vzdělávací oblasti [...]“³¹ Řadí se sem například obecně prospěšné společnosti. Advokační hájí práva konkrétní skupiny,

²⁹ Statut Rady vlády pro nestátní neziskové organizace. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2012 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/RVNNO_-_statut_2019.pdf

³⁰ SKOVAJSA, Marek. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-681-0.str. 41

³¹ Str. 41 tamtéž

stejně jako servisní mohou i nemusí být založené na členském principu. Zájmové podporují zájmy členů, za typického představitele považují spolek. Filantropické „[...] podporují finančně i hmotně veřejně prospěšné aktivity. Typicky se jedná o nadace a nadační fondy.“³²

Dle státní politiky vůči NNO na léta 2015-2020 jsou nejtypičtějšími představiteli NNO následující:

- spolky
- obecně prospěšné společnosti
- ústavy
- nadace, nadační fondy
- sociální družstva
- církevní organizace a evidované právnické osoby

Blíže se jimi budu zabývat v kapitole třetí.

2 Změna právní úpravy oproti původní účinnosti nového občanského zákoníku

Předtím než podrobně rozebereme jednotlivé typy dnes existujících neziskových organizací, je vhodné si ujasnit, jak se jejich právní úprava postupně vyvíjela. Dobrovolné spolky však vznikaly i dříve, kdy nebyla potřeba jejich zákonné úpravy. Jednalo se o solidární činnost občanů v nejrůznějších dobách, v situacích, kdy si lidé pomáhali ve snaze vyrovnat se s nastalými nesnadnými podmínkami, ať už způsobenými politickými nebo náboženskými problémy. „Spolky a občanské organizace hrály i v historii významnou úlohu ve dvou směrech. Mírily nedostatky státní péče zejména charitativní činností a byly prostředkem k aktivizaci různých společenských skupin. Lze říci, že vzrůstající občanská iniciativa většinou předznamenávala liberalizaci nebo i změnu politického systému a měla na ní často i podstatnou zásluhu“³³, tak jako tomu bylo i u nás v období „sametové revoluce“. Výše zmíněný zákon o sdružování občanů

³² Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *W*www.vlada.cz [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/dokumenty/statni_politika.pdf, str. 9

³³ ŠILHÁNOVÁ, Hana. *Základní informace o neziskovém sektoru v ČR. 2.*, rozš. vyd. Praha: Nadace rozvoje občanské společnosti, 1996. ISBN 80-238-0800-1, str. 9

byl vytvořen i v reakci na uplynulá léta, kdy veřejně prospěšné organizace sice existovaly, byly však tvrdě řízeny a kontrolovány státem a uskupení občanů hlásající lidské svobody byla pronásledována.

Právní formy neziskových organizací byly obecně upraveny zákonem č.40/1964 Sb., občanský zákoník, který v §18 uváděl následující právnické osoby – sdružení fyzických nebo právnických osob, účelová sdružení majetku, jednotky územní samosprávy a jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon. Vhodnějším uplatňovaným zákonem z pohledu účelu práce však byl zákon České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v dřívějším znění, protože neziskové organizace demonstrativně vyjmenovával. Byl nápomocný při jejich vymezení, přestože tak činil pouze za účelem definice poplatníků s nárokem na snížení základu daně. Vyjma jmenovaných byly další desítky právních předpisů upravujících danou oblast, příkladem zákony č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů a č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.³⁴ Zrušení občanského zákoníku se dotklo i zájmových sdružení právnických osob (dále jako ZSPO), na která se vztahovala ustanovení nově nijak neupravená. Dosavadním ZSPO byla dána možnost změny právní formy na spolek, není však specifikováno, za jakých podmínek a jakým způsobem, popřípadě dále fungovat jako ZSPO, ale tak, aby forma neodporovala požadavkům NOZ.

Změna právní úpravy v oblasti neziskového sektoru pomohla snížit roztržitost a vytvořila prostor umožňující snazší orientaci, jak subjektům povinným řídit se jednotlivými zákony, tak uživatelům využívajícím jejich služby. Následující podkapitoly obsahují podle mého názoru nejdůležitější typy právnických osob, které byly změnami nastalými po přijetí NOZ zásadně dotčeny ve svém fungování.

2.1.1 Občanská sdružení

Zákon o sdružování občanů umožňoval osobám sdružovat se ve spolcích, společnostech, klubech i odborových organizacích. Za sdružení podle tohoto

³⁴ Později novelizován zákonem č.158/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 277/1197 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

předpisu se považovaly i organizace vzniklé za účinnosti zákona č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních. Členy sdružení mohly být jak fyzické, tak právnické osoby. Předpis upravoval podmínky vzniku, tedy registraci, jejíž návrh mohly podat nejméně tři osoby, dále uváděné jako přípravný výbor. Ten byl povinen vytvořit stanovy, připojené k návrhu na registraci, obsahující skutečnosti jako název a sídlo sdružení či cíl jeho činnosti. Občanská sdružení spadala do kompetence ministerstva vnitra, které řídilo jejich registrace, vedlo evidenci, případně rozhodovalo o odmítnutí registrace v zákonem jmenovaných případech. Například pokud mělo sdružení v úmyslu své cíle naplňovat nezákonnými cestami, nebo popírat osobní a další práva občanů. Sdružení mohlo zřizovat své organizační jednotky, vedené také pod evidencí ministerstva vnitra, s vlastním jménem a sídlem. Zánik byl možný několika způsoby, rozpuštěním, sloučením s jiným, ale i rozhodnutím ministerstva, pokud činnost sdružení nebyla v souladu se zákonem.

V legisvakanní době NOZ byl přijat zákon č. 68/2013 Sb., o změně právní formy občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost, umožňující sdružením za souhlasu všech členů přeměnit svou formu na obecně prospěšnou společnost (dále jako OPS) bez zániku či zrušení, a to do 31. prosince 2013. Transformace se prováděla rozhodnutím o změně právní formy formou notářského zápisu nahrazujícího zakládací listinu, součástí bylo určení osob zakladatelů, členů správní rady a ředitele.

Účinností NOZ byl zákon o sdružování občanů zrušen, občanská sdružení se stala spolky, včetně jejich organizačních jednotek, transformovaných na spolky pobočné.

2.1.2 Obecně prospěšné společnosti

OPS jsou upraveny výše zmíněným zákonem o obecně prospěšných společnostech. „Obecně prospěšná společnost je specifickou právnickou osobu, kterou byla do právního řádu zakotvena ve snaze o vytvoření prostoru pro soukromé iniciativy směřující k poskytování služeb nemotivované snahou po vytváření zisku, a ve snaze umožnit státu a obcím, pokud mají zájem zprostředkovat výkon některých služeb pro občany v nestátních zařízeních, aby je mohly smluvně zadat

soukromoprávnímu objektu a dotovat je z veřejných rozpočtů.“³⁵Jedná se o právnickou osobu, poskytující veřejnosti obecně prospěšné služby, a „její výsledek hospodaření (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla obecně prospěšná společnost založena.“³⁶

Právní formu OPS považují vzhledem k době jejího zakotvení za velmi nadčasovou, se svou úpravou se nejvíce přibližuje neziskovým organizacím v podobě, v jaké je v dnešní době známe. Domnívám se, že právě z tohoto důvodu zákonodárce nepřistoupil ke stejnému řešení jako v případě občanských sdružení a ponechal možnost pokračovat v činnosti za podmínek zákona o obecně prospěšných společnostech. Byl sice zrušen a nové OPS již být zakládány nemohou, ale ty, co vznikly do 31. prosince 2013, se podle něj nadále řídí. Mohou také využít možnost změnit svou právní formu na ústav, nadaci nebo nadační fond.

2.1.3 Nadace a nadační fondy

Nadace a nadační fondy byly upraveny vlastním předpisem, který po nabytí účinnosti NOZ nebyl zrušen jako celek, pouze jeho jednotlivé části. Nskončila existence této právní formy, její podoba však nabyla určitých změn. „Nadace je pravidelně definována jakožto oddělený, účelově vázaný majetek (jmění), jenž je trvale vyhrazen k plnění určitého obecně, resp. veřejně prospěšného cíle, a který je z tohoto důvodu oddělen od majetku všech jiných osob a za tímto účelem vybaven samostatnou (speciální) právní subjektivitou; pojmově se zde jedná o soukromoprávní majetkový fond vybavený právní subjektivitou.“³⁷

Založení probíhalo prostřednictvím zakládací listiny, pokud zřizovatelů bylo více, písemné smlouvy. U jediného zřizovatele byl podmínkou vzniku notářský zápis. Stejně jako u předchozích forem právnických osob obsahem listiny musel být název, sídlo, účel, výše majetkového vkladu a další náležitosti.

³⁵ DEVEROVÁ, Lenka. *Zákon o obecně prospěšných společnostech: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-408-7.str. 1

³⁶ Zákon č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, §2 písm. c)

³⁷ DVOŘÁK, Tomáš. *Nadace a nadační fondy: text zákona s poznámkami*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-563-2. str.16

Nadační majetek byl hraničně určen nejméně na částku 500.000 Kč, a to jak při vzniku, tak po dobu fungování nadace. Pokles pod stanovenou sumu byl důvodem pro nezbytnou fúzi s jinou právnickou osobou stejné formy nebo pro podání podnětu soudu na zrušení. Majetek mohly tvořit movité i nemovité věci, cenné papíry i peněžní prostředky, a to formou vkladů nebo darů od třetích osob. Samotný vznik byl spjat s okamžikem zapsání do veřejného rejstříku.

Podobnost s občanskými sdruženími a OPS lze nalézt i ve správě nadací a nadačních fondů. Jako klíčový orgán figurovala nejméně tříčlenná správní rada v postavení statutárního orgánu, které náležely veškeré úkony spojené s chodem a rozhodování o činnosti, stejně jako majetkové záležitosti. Obdobně byla kontrolním orgánem dozorcí rada, jejíž existence však byla vyžadována pouze v případech, kdy nadace nebo nadační fond disponovaly jměním ve výši přesahující 5 000 000 Kč. V případech nevyžadujících její vznik mohla být ustavena dobrovolně zakotvením ve stanovách, v opačném případě její funkci přebíral revizor.

Zákon podrobně upravoval podmínky nakládání s majetkem včetně restriktivních omezení. Neumožňoval podnikat mimo stanovené výjimky, mezi něž patřilo například pořádání veřejných sbírek. Výchozím pravidlem pro použití majetku byl podle mého názoru vždy účel zakotven ve stanovách, veškeré investice s ním musely být v souladu, stejně jako se zákonem. U zrušení a zániku nadací a nadačních fondů se neseťkáme s ničím neobvyklým, ke zrušení mohlo docházet v důsledku dosažení účelu a zánik opět probíhal výmazem z rejstříku. Aktuální úpravou se budu zabývat dále.

3 Fungování neziskových organizací

Po vymezení prostoru, v němž se neziskové organizace pohybují, a přehledu dle mého názoru nejzásadnějších změn, bych se ráda věnovala neziskovým organizacím v nynější podobě, a to zejména jejich fungování. Vyjasnění, s jakými subjekty, jejich typickými znaky a činnostmi se lze setkat v neziskovém sektoru, považuji za nezbytný krok před rozbořením financování organizací.

3.1 Spolky

Pojem spolek jako takový není žádnou novinkou, setkáváme se s ním už od starověkého Říma. „Institutu spolu jako jedné z právnických osob soukromého práva

je známý již z dob římského práva, které ukotvilo zásadu *tres faciunt collegium* (tři tvoří spolek).³⁸ V historii našich právních předpisů se objevuje od 19. století, kdy byl upraven Císařským patentem. Mění se doba, politická situace a právní úprava se projevila i na chápání významu spolků a jejich členění. V průběhu let nalézáme dělení podle účelu, poté na politické a nepolitické a znovu účelové. Nám již známý zrušený zákon o sdružování občanů se spolky počítal jako s jedním podtypem občanského sdružení, v němž je možné se spolčovat.

NOZ úpravu shromažďování osob částečně převzal, zejména ji ale ve svých ustanoveních rozšířil a přizpůsobil moderní době. „Zároveň se osnova vrací k tradičnímu pojmosloví a ve shodě s doktrinní kritikou [...] opouští dosavadní umělý a zcela nevhodný zákonný termín „občanské sdružení“ a nahrazuje je klasický „spolek“.“³⁹ Jako krok správným směrem přejmenování označují i další, protože „slovní spojení „občanské sdružení“ bylo nesmyslné už proto, že členství ve spolku nijak nesouvisí se státním občanstvím a členem spolku mohou být i právnické osoby.“⁴⁰ Dosavadní občanská sdružení se na základě §3045 NOZ „považují za spolky podle tohoto zákona. Sdružení má právo změnit svoji právní formu na ústav nebo sociální družstvo podle jiného zákona“⁴¹ Nevidíme zde transformaci v pravém smyslu slova, spíše o změnu platné právní úpravy a s ní související změny.

Jedná se o právnickou osobu typu korporace, což lze nejjednodušeji dovodit ze zařazení v zákoně. Dnes je spolek definován následovně – „Alespoň tři osoby vedené společným zájmem mohou založit k jeho naplňování spolek jako samosprávný a dobrovolný svazek členů a spolčovat se v něm.“⁴² Ze základního ustanovení je patrné, že osoba nesmí být k členství ve spolku žádným způsobem

³⁸ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016., str. 110 ISBN 978-80-7552-103-3.

³⁹ *Důvodová zpráva k NOZ konsolidovaná verze* [online]. Praha: ČR, 2012 [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>, str. 83

⁴⁰ RYŠÁVKOVÁ, Veronika. *Nový občanský zákoník úplně pro všechny*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5157-3., str. 280

⁴¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §3045

⁴² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 214

nucena, participuje se na činnosti z vlastní vůle, a k případnému odchodu by nemělo docházet nedobrovolně, pokud se tak neděje na základě porušení povinností vyplývajících ze stanov.

3.1.1 Založení a vznik spolku

Zakladatelské právní jednání je v prvním případě spjato se stanovami spolku. Ty musí uvádět alespoň:

- název a sídlo spolku
- účel spolku
- práva a povinnosti členů vůči spolku, popřípadě určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat,
- určení statutárního orgánu⁴³.

V poměrně stručných požadavcích na stanovy jsou bezesporu zohledněny rysy této právní osoby, a nekladou se proto na ni přemrštěné nároky, zároveň se ale jedná o nároky dostačující pro případnou ochranu třetích osob. Pro spolky bývajícími občanskými sdruženími platí, že části stanov, odporující nové platné úpravě, pozbývají účinnosti NOZ na závaznosti. Z názvu, stejně jako účelu, by mělo být patrné, proč se spolek zakládá a jakou činnost má v úmyslu vyvíjet. U názvu je vyžadována přítomnost slov „spolek“, „zapsaný spolek“, případně zkratka „z.s.“. Práva a povinnosti jsou pro členy převážně jednotná, s výjimkou situací, kdy jsou děleny podle druhů členství. Zákon tyto druhy neupravuje, je proto na spolcích, zda je do svých stanov zakomponuje či ne. Pro představu se může jednat o členství registrované a neregistrované, zkušební, řádné, čestné apod. Variant je mnoho. Statutární orgán je podmínkou vzniku právnické osoby podle §123 NOZ, rozumíme jím osobu nebo skupinu osob, které jsou oprávněny jednat jménem právnické osoby.

Druhou variantou pro založení je usnesením ustavující schůze tvořícího se spolku. „[...] je jasně řečeno, že se tu nejedná o žádné indiferentní shromáždění, ale o spolkový orgán, který se podřizuje i zákonným ustanovením o členské schůzi

⁴³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §218

spolku.“⁴⁴ Musí být řádně svolána, volí členy orgánů a je usnášeníschopná většinou hlasů přítomných osob. Pro simultánní přijetí stanov je vyžadována přítomnost alespoň tří jedinců. Založení usnesením je využíváno především v situacích, kdy je větší počet potenciálních členů, tudíž větší pravděpodobnost jistých neshod vyžadujících společnou domluvu. Vznik spolku je spojen s okamžikem zápisu do veřejného rejstříku spolkového. Zákon č.304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických fyzických osob stanoví náležitosti k zapsání.

NOZ umožňuje vznik tzv. pobočných spolků. Spolek, který pobočný spolek zakládá, se následně označuje za hlavní. Skutečnosti spojené s jejich vznikem a účelem a fungováním zákon ponechává převážně na stanovách hlavního spolku, je tedy jen na něm, v jakém rozsahu přizná své „odnoži“ právní subjektivitu. Požaduje se pouze prokázání vztahu mezi nimi prostřednictvím názvu a zápis do veřejného rejstříku.

3.1.2 Činnost a organizace spolků

„Hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost hlavní činností spolku být nemůže“⁴⁵ Přesto může být výdělečná činnost její součástí „za předpokladu, že jsou kumulativně splněny dvě základní podmínky:

- tato výdělečná činnost je prostředkem dosahování statutárního účelu spolku, ke kterému byl založen
- tato výdělečná činnost nedosahuje takové úrovně, aby ji bylo možné považovat za činnost „srovnatelnou s podnikáním“, tedy za soustavnou činnost provozovanou za účelem dosažení zisku.“⁴⁶

Pro působení v rámci vedlejší činnosti, kterou zákon spolkům umožňuje provádět, platí, že jsou oprávněny vykonávat podnikání nebo jinou výdělečnou činnost. „Nicméně pojem jiná výdělečná činnost není v českých právních

⁴⁴ Důvodová zpráva k NOZ konsolidovaná verze [online]. Praha: ČR, 2012 [cit. 2020-04-13].

Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> str.84

⁴⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §217

⁴⁶ Výkladové stanovisko č. 8 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti. *Www.justice.cz* [online]. Praha: ČR, 2013 [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Stanovisko-08.pdf>

předpisech nikde definován. Proto odborníci spekulují, jaké činnosti by mohly pod jinou výdělečnou činnost spadat.⁴⁷ Po počátečních nejasnostech spojených s nástupem nové právní úpravy se dnes za jinou vedlejší činnost považuje například pronájem spolkových místností.

Členství ve spolku je umožněno fyzickým i právnickým osobám (ty zastupuje v jednání jejich statutární orgán). Průběh přijímání nových osob, poplatky, povinnosti a práva s členstvím spojená jsou ponechána v režii spolků, záleží na obsahu schválených stanov. Členství je primárně nepřenositelné na právního nástupce, stanovy nicméně mohou určit jinak.

Vyjma již zmíněného orgánu statutárního se v rámci organizační struktury vytvářejí další. Zvláštností spolků je, že nejsou povinny své orgány pojmenovávat zákonem stanoveným způsobem. Je však nezbytné, aby z jejich názvu bylo patrné postavení. „Jako druhý povinný orgán spolku zákon stanoví nejvyšší orgán s tím, že je opět věcí stanov, který orgán jím bude. Pakliže stanovy budou mlčet a explicitně neuvedou, který orgán je nejvyšším, nastupuje zákonná domněnka, že jím je členská schůze.“⁴⁸ Ta je svolávána nejméně jednou ročně statutárním orgánem, přítomen může být každý člen, projednávané záležitosti a průběh je zapisován. Výsadou spolků je určování délky funkčního období orgánů ve stanovách (při absenci vymezení platí ze zákona doba pěti let). Po zřízení obligatorních spolků mohou vytvářet další orgány, mezi ně patří kontrolní a rozhodčí komise. Ustanovují se převážně ve spolcích s větším počtem členů.

Spolky mají možnost na základě smlouvy jako ostatní korporace projít sloučením, splnutím i rozdělením. Všechny typy přeměn podléhají povinnosti zápisu do veřejného rejstříku. Na zánik spolku se vztahují obecná ustanovení o rušení právnických osob (§168 a násl. NOZ). Stanovy jsou rozhodující i při případné likvidaci, protože se podle nich nakládá s likvidačním zůstatkem.

Aktuální počet spolků je ve své přesnosti negativně ovlivněn tím, že nerozlišuje spolky aktivní a neaktivní. Existence neaktivních spolků je zapříčiněna

⁴⁷ NEBUŽELSKÁ, Miroslava. *Hlavní a vedlejší činnost neziskových organizací v účetnictví a daních*. Praha: Svaz účetních České republiky, 2017. Metodické aktuality Svazu účetních. ISBN isbn978-80-87367-76-6. str. 7

⁴⁸ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016., str. 139 ISBN 978-80-7552-103-3.

nedostatkem ve staré legislativě, protože nepožadovala nahlášení o ukončení činnosti občanských sdružení. Změnou právní úpravy se ze sdružení, přestože neaktivních, staly spolky. Z dat dostupných pro léta 2014-2017⁴⁹ je v řádech desetitisíců patrná převaha v počtu spolků, včetně pobočných, nad ostatními neziskovými organizacemi. Z dat dostupných z internetových stránek Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky k 31. 12. 2017 Český statistický úřad evidoval 96 722 spolků a 27 201 pobočných spolků s největší koncentrací v Praze, kde na tisíc obyvatel připadalo 995,3 spolku. Nejčastěji evidovanou činností byla „činnost ostatních organizací sdružujících osoby za účelem prosazení zájmu“, a to v množství 91 535.⁵⁰

3.2 Obecně prospěšné společnosti

OPS jsem ve stručnosti představila v kapitole druhé, proto pouze zmíním, že se jedná o právnickou osob poskytující obecně prospěšné služby za podmínky, že výsledek hospodaření nesmí být využit k prospěchu zakladatelům.

3.2.1 Založení a vznik OPS

V úvodním ustanovení o zakládání OPS je uvedeno, že „zakladateli obecně prospěšné společnosti mohou být fyzické osoby, Česká republika nebo právnické osoby.“⁵¹ K němu vytvořená důvodová zpráva konstatuje, že „zvlášť je mezi možnými zakladateli uveden i stát nebo obec, ačkoliv jejich role jako zakladatelů neziskových právnických osob by měla být výjimečná, protože stát i obce mají jiné možnosti zřízení potřebných organizací.“⁵² Stát založení OPS mohl provádět pouze prostřednictvím svých orgánů, pro které byl takový úkon podmíněn

⁴⁹ Statistika počtu nestátních neziskových organizací. In: *Www.neziskovky.cz* [online]. Praha: *www.neziskovky.cz*, 2018 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: https://www.neziskovky.cz/data/Statistika%20po%20C4%8Dtu%20nest%C3%A1tn%C3%ADch%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD%202014_2016_duben2017txt16852.pdf

⁵⁰ Analýza - nestátní neziskové organizace v ČR. *Www.nku.cz* [online]. online: *www.nku.cz*, 2018 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/kontrola/analyzy/analyza---nestatni-neziskove-organizace-v-cr-id10354/>

⁵¹ Zákon č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech §3

⁵² DVORÁK, Tomáš. *Nadace a nadační fondy: text zákona s poznámkami*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-563-2. str. 15

souhlasem vlády ČR. Zařazení OPS do veřejného či neveřejného sektoru je se státem jako možným zakladatelem zkomplikováno. Jejich příslušnost do toho nevládního podle mého názoru podporuje skutečnost, že zřizovatelem mohou být právě fyzické osoby a od státu odlišné právnické osoby.

Mohly být zakládány jedinou osobu, a to zakládací listinou, v případě více zakladatelů mluvíme o zakládací smlouvě. Krom dostatečné identifikace zakladatele musely obsahovat zejména následující:

- název a sídlo obecně prospěšné společnosti,
- druh obecně prospěšných služeb,⁵³
- způsob jednání správní rady a dozorčí rady⁵⁴ a další.

Název musel obsahovat zkratku o.p.s. nebo její plné znění. Vznik proběhl okamžikem zapsání do veřejného rejstříku.

3.2.2 Organizace a činnost OPS

Orgány OPS zákon stanovil jako statutární orgán, správní a dozorčí radu. Statutárním orgánem je ředitel, který funkci vykonává na základě smlouvy. Jeho pozice je neslučitelná s členstvím v obou radách, už z toho důvodu, že správní rada disponuje právem ho volit a odvolávat. Za OPS jedná a řídí její činnost. Správní radu tvoří nejméně tři členové, zpravidla je jmenuje zakladatel na funkční období tří let. „Jedná se o obligatorně zřizovaný kolektivní vrcholný orgán společnosti s kontrolní pravomocí.“⁵⁵ Do jejích kompetencí patří nakládání s majetkem OPS, schvalování rozpočtu, účetních závěrek i výročních zpráv. Pro počet a jmenování členů dozorčí rady platí stejné podmínky jako u členů rady správní. Činností je přezkum účetních závěrek, výročních zpráv a kontrola zákonnosti činnosti OPS. Obsahem výročních zpráv mimo jiné náležitosti musí být informace o lidských zdrojích, stav majetku, výnosy a označení odkud pochází, náklady a činnosti spadající do konkrétního účetního období.

⁵³ Srov §4 odst. 2 zákona č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech

⁵⁴ Srov §4 odst. 3 písm. o) zákona č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech

⁵⁵ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016., str. 194 ISBN 978-80-7552-103-3.

Na základě neurčité definice upravující činnost OPS vznikaly nejasnosti při zapisování do veřejného rejstříku, zda ta či ona aktivita odpovídá zamýšlenému účelu zákonodárce. „Obecně prospěšnými službami jsou služby, jež vedou k realizaci obecně prospěšného cíle, tedy služby směřující k rozvoji duchovních hodnot, ochraně lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, ochraně přírodního prostředí, kulturních památek, tradic a k rozvoji vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu,“⁵⁶ judikoval při řešení sporného zápisu do rejstříku Vrchní soud jako odvolací. Stejný judikát se zabýval i možností OPS vykonávat podnikatelskou či obdobnou činnost. Považuje to za možné za předpokladu, že nebude se ziskem nakládáno zákonem zakázaným způsobem, tedy ku prospěchu zakladatelů a jiných osob s OPS spojených.

Zrušení může nastat i po nastání určitých skutečností, ať už uplynutím doby, na kterou byla OPS založena, dosažením účelu či vnitrostátní fúzí. Vypořádání majetku a pohledávek věřitelů přísluší likvidátorovi jmenovanému správní radou, který po skončení likvidace⁵⁷ podává návrh na výmaz rejstříkovému soudu. Výmazem OPS zaniká.

K aktuálnímu datu je v ČR registrováno 2712⁵⁸ OPS, a jak už víme, tento počet může jedinečně klesat.

3.3 Ústavy

Právní forma ústavu je v české legislativě novým prvkem, ale s útvary se stejnými charakteristickými jevy se setkáváme již od 19. století. NOZ se úpravou ústavů zabývá v oddíle 2 (korporace) poměrně stručně s tím, že na neupravené oblasti fungování se vztahují obecná ustanovení o nadacích. Definován je jako „právní osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky.“⁵⁹ Kombinace osobní

⁵⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 5. 2004, sp. zn. 7 Cmo 306/2003. *Beck online* [online]. Praha: Vrchní soud, 2004 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: www.beck-online.cz

⁵⁷ §188-213 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁵⁸ Analýza - nestátní neziskové organizace v ČR. *Www.nku.cz* [online]. online: www.nku.cz, 2018 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/kontrola/analyzy/analyza---nestatni-neziskove-organizace-v-cr-id10354/>

⁵⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §402

a majetkové složky vytvořila prostor pro spekulace, kam se ústavy v typologii právnických osob řadí. Podle důvodové zprávy se od typického představitele korporace odlišuje, a to nevyžadováním členství osob, které se na řízení ústavu podílejí. Nelze ho výhradně podřadit ani pod fundace, od nadací se odlišuje tím, že „věcný substrát není nezcizitelný, takže jmění ústavu může být případně i zkonsumováno“.⁶⁰ Důvodem, proč i přes nemožnost jednoznačně vymezit jeho postavení v právním řádu byla právní forma ústavu zákonodárcem upravena, byl podle mého mínění fakt, že existovaly nezávisle a bylo potřebné vytvořit právní rámec, podle kterého se budou řídit.

Založení a vznik ústavu se v mnohém neodlišuje od jiných právnických osob korporativního typu. Zakládací listina musí obsahovat obvyklé náležitosti jako je název, sídlo, účel a další. Pro název platí povinnost zahrnovat označení „zapsaný ústav“ nebo jeho zkrácenou verzi. Důležitou součástí zakládací listiny je údaj o výši vkladu. Jeho minimální povinná výše není upravena, lze tedy předpokládat, že může být i nulový. „Výše vkladu však může mít vliv na důvěryhodnost a kredibilitu ústavu, např. v případě poskytnutí úvěru.“⁶¹ Založení je mimo listinné formy umožněno i na základě pořízení pro případ smrti ve smyslu §1491 NOZ.⁶² Vzniká zápisem do veřejného rejstříku.

„Činnost, kterou ústav provozuje, musí být poskytována nediskriminačně za předem stanovených podmínek, lze však stanovit charakteristiku skupiny osob, jimž bude tato činnost poskytována.“⁶³ Předem stanovené podmínky lze chápat např. jako prodej vstupenek, podmínka věku apod.

Orgány ústavu jsou obligatorně ředitel a správní rada. Stejně jako u OPS je ředitel v pozici statutárního orgánu, není mu umožněno členství v jiných orgánech

⁶⁰ *Důvodová zpráva k NOZ konsolidovaná verze* [online]. Praha: ČR, 2012 [cit. 2020-04-13].

Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> str.105

⁶¹ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016., str. 184 ISBN 978-80-7552-103-3.

⁶² Pořízení pro případ smrti jsou závěť, dědická smlouva nebo dovětek.

⁶³ Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/dokumenty/statni_politika.pdf, str. 39

ústavu a je odpovědný správní radě. Ta schvaluje rozpočet, uděluje souhlasy k úkonům spojeným s majetkovým jednáním a je příslušná k rozhodování o zřízení vedlejších činností ústavu.

Vzhledem k částečně majetkové povaze ústavů je důležité zmínit výroční zprávu. „Obsahuje kromě náležitostí stanovených jiným právním předpisem upravujícím účetnictví další významnější údaje o činnosti a hospodaření ústavu, včetně výše plnění poskytnutých členům orgánů ústavu [...].“⁶⁴ Obecně ji upravuje zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v §21.

Pro zrušení a zánik se využívají obecná ustanovení o právnických osobách⁶⁵. Zvláštním typem zrušení ústavů je rozhodnutím soud pro dlouhodobé nenaplňování účelu. Návrh na zrušení může podat jakákoliv osoba s právním zájmem.

Nestátních ústavů bylo k 31. 12. 2017 registrováno 911.

3.4 Nadace, nadační fondy

Nadace a nadační fondy dnes spadají pod fondový typ právnických osob označovaných jako fundace, které se vyznačují svou majetkovou podstatou. Nově jsou od sebe odděleny, mluvíme tedy o dvou typech fundací. Mohou být právnickými osobami veřejného i soukromého práva (typickými představiteli veřejných fundací jsou Státní fondy ČR).

„NOZ přináší nadacím a nadačním fondům mnohé koncepční (i terminologické) změny, se kterými se tyto subjekty musí vypořádat maximálně do tří let po nabytí jeho účinnosti.“⁶⁶ Úprava nadací je znatelně rozsáhlejší a striktnější než ústavů, oproti nim se nejedná o nový institut práva, a proto se požadavky na jejich fungování snadněji a účelněji konkretizují.

⁶⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník §416

⁶⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník §168-173, §185-209

⁶⁶ Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/dokumenty/statni_politika.pdf, str. 35

„Zakladatel zakládá nadaci k trvalé službě společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu. Účel nadace může být veřejně prospěšný, spočívá-li v podpoře obecného blaha, i dobročinný, spočívá-li v podpoře určitého okruhu osob určených jednotlivě či jinak.“⁶⁷ Oproti původní právní úpravě se jedná o rozšířenější vyčlenění účelu umožňující nadacím vznikat v širším měřítku. Negativním způsobem se zákonodárce vyjádřil k zakládání nadací na podporu politických stran.

Zakládací listina se u nadací označuje jako nadační. Její obsahové náležitosti odpovídají jiným formám NNO, navíc musí zahrnovat výši nadačního kapitálu a vkladů poskytnutých zakladateli. Těmi může být skupina osob či jednotlivců, v případě skupiny se ke všem přihlíží při jednání nadace jako k celku, tedy k jedinému zakladateli. Novinkou je možnost úpravy nadační listiny. Stará právní úprava to nedovolovala, nešlo tedy změnit název, účel apod. Zřízení je možné i na základě pořízení pro případ smrti. Součástí zakladatelského právního jednání by mělo být vydání statutu, upravujícího, jakým způsobem fungují orgány a za jakých okolností a komu lze poskytovat příspěvky z nadace. Vzniká obvyklým způsobem.

Výše počátečních vkladů zůstává u nadací stejná, tedy minimálně půl milionu korun. Tvořeny mohou být peněžitými i nepeněžitými prostředky, investičními cennými papíry a dalším. Vklady obstarává osoba označovaná jako správce vkladů. Prostředky ve vlastnictví nadace se označují jako majetek, dělený na nadační jistinu a ostatní. Výše nadačního kapitálu se může zvyšovat i snižovat, takové změny poté podléhají rozhodnutí správní rady za současného souhlasu rady dozorčí. Speciálním institutem je přidružený fond, vůči němuž nadace vykonává správu. Zpravidla se tak děje za úplatu na základě smlouvy. Výroční zpráva mimo jiné zahrnuje účetní závěrku, přehled o činnosti a nadačních darech a osobách, kterým nebo kterými byly poskytnuty.

Obligatorní orgány nadace zůstaly i po změně právní úpravy totožné. Správní rada jako statutární orgán a dozorčí rada (pokud není vyžadována zákonem a není založena, vykonává její činnost revizor).

Pokud nadace naplní svůj účel, dochází ke zrušení. K tomu může dojít i na základě rozhodnutí soudu, nastane-li skutečnost uvedená v §377 NOZ. Zrušení

⁶⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 306 odst. 1

probíhá s likvidací. Zůstatek po likvidaci přechází podle nadační listiny, pokud tak není upraveno, likvidátor ho nabídne nadaci s podobným účelem. K zániku nadace může dojít i smluvním sloučením s jinou, popřípadě nadačním fondem.

Nadační fond není zákonem definován, „je třeba ho jako typ fundace chápat jako účelové sdružení majetku, který zakladatel vyčlenil k naplňování určitého účelu.“⁶⁸ Nepředpokládá se jeho dlouhodobá existence, NOZ v ustanoveních o nadačním fondu upravuje zejména skutečnosti spojené se zakládáním. Mezi ně na rozdíl od nadací nepatří minimální povinná částka, se kterou je podmíněn vznik i další fungování. Nemá nadační jistinu ani kapitál. Orgány jsou stanoveny jako správní a dozorčí rada, počet jejich členů, podmínky členství i délku funkčního období si stanoví sám fond. Obvykle zaniká vyčerpáním finančních prostředků ve prospěch účelu, pro který byl zřízen.

Podle mého názoru je větší počet registrovaných nadačních fondů (1887) než nadací (548)⁶⁹ právě kvůli komplexnější úpravě nadací a jejich dlouhodobé povaze. Nadační fondy disponují nižšími nároky na zřízení i „údržbu“, proto jsou logickou volbou právní formy v případech, kdy je potřebné krátkodobě shromáždit finanční prostředky na konkrétní dobročinný účel. Mezi nejvýznamnější nestátní fundace v ČR patří nadace Dobrý anděl a Nadace ČEZ. Podle Hospodářských novin Dobrý anděl v roce 2018 rozdělil příspěvky ve výši přesahující 232 milionů korun.⁷⁰

3.5 Sociální družstva

Zvláštním typem NNO jsou sociální družstva (dále jako SocDr). První odlišností je postavení v právním řádu. Oproti doposud popisovaným právním

⁶⁸ Studie pro Koncepti politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020, týkající vývoje legislativy. *W*www.vlada.cz [online]. online: ČR, 2015 [cit. 2020-04-1]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmo/dokumenty/studie_deverova_legislativa_pro_web.pdf

⁶⁹ Data k 31.12.2017

⁷⁰ V Česku opět přibylo nadací a fondů. Loni rozdělily jednu a tři čtvrtě miliardy korun. *W*www.ihned.cz [online]. online: Economia, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://infografiky.ihned.cz/nadace-a-nadacni-fondy-2018/r~be3312140d0311ea9b40ac1f6b220ee8/>

formám nejsou upraveny NOZ, ale zákonem č.90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jako ZOK).

Právníká osoba, z které je sociální družstvo odvozeno, je družstvo jako takové. Použijí se proto pro SocDr ustanovení o družstvech ve vztahu k zakládání, orgánům právnické osoby, členství atd. „Družstvo je společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání.“⁷¹ Z této definice lze odvodit největší rozdíl mezi NNO upravené NOZ a SocDr. Nejenom že je jim povoleno podnikat, zákon takovou aktivitu výslovně předpokládá. „Sociální družstvo je koncipováno jako podnikatel, který může podnikat pouze určitým způsobem (nemůže vykonávat některé riskantní podnikatelské aktivity) a jehož zisk bude ve své většině určen pouze k výkonu veřejně prospěšné činnosti konané ve prospěch členů a třetích osob.“⁷² Zakládány jsou za účelem činnosti nápomocné k opětovnému zařazení znevýhodněných osob do společnosti. Přesný popis „znevýhodněné osoby“ zákon neudává. Vzniká díky tomu rozsáhlejší prostor pro poskytovanou podporu, záleží vždy na konkrétní situaci a posouzení příslušným orgánem, zda je jedinec znevýhodněný či ne. Důvodová zpráva k předpisu uvádí demonstrativní výčet, pro představu člověk zdravotně nebo duševně nemocný, dlouhodobě nezaměstnaný, se sníženou pracovní schopností apod.⁷³ Předpokládá se u nich „místní“ aktivita, tzn. zaměřená na lokální otázky a osoby ve vztahu k sídlu.

Krom obligatorních náležitostí podle §553 ZOK⁷⁴ musí stanovy obsahovat cíle a podmínky činnosti a podmínky nakládání se ziskem.⁷⁵ SocDr povinně vytváří orgány – členskou schůzi, představenstvo (působící jako statutární orgán) a kontrolní komisi⁷⁶. Poslední dvě se nemusí zřizovat v družstvech s méně než 50

⁷¹ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech §552

⁷² Důvodová zpráva k ZOK. *Beck-online* [online]. online: Beck, 2012 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: www.beck-online.cz k 737-747

⁷³ Důvodová zpráva k ZOK. *Beck-online* [online]. online: Beck, 2012 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: www.beck-online.cz k §767-771

⁷⁴ Stanovy družstva

⁷⁵ Srov §762 Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech

⁷⁶ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech §629

členy, jako statutární orgán poté figuruje předseda. Zrušení a zánik SocDr je spojen s likvidací, pokud po vyplacení podílu členům zbývá zůstatek, připadá jinému SocDr nebo obci, v které mělo zaniklé SocDr sídlo.

3.6 Církevní organizace a evidované právnické osoby

Pod nadřazený pojem církevní organizace řadíme církve a náboženské společnosti. Evidovanou právnickou osobou je taková osoba, která byla založena z iniciativy výše jmenovaných subjektů. Označovány bývají také jako církevní právnické osoby nebo účelová zařízení církví. Účelová zařízení církví jsou zřizovány zakládací listinou pro výkon prospěšných služeb ve jménu církve nebo náboženské společnosti. Může se jednat o služby sociální, zdravotnické či charitativní.⁷⁷ Spadají pod působnost Ministerstva kultury ČR, které vede jejich rejstříky.⁷⁸ Registrovaných církevních organizací je 39, oproti tomu je evidováno 4 143 církevních právnických osob.⁷⁹

Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (dále jako ZCNS), aktuální ve vztahu k církvím, zrušil předchozí předpisy upravující danou oblast. Jednalo se o zákony č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a č.161/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností. Ty byly významným posunem vpřed od dob komunistického režimu, jednalo se o první předpisy vztahující se k čl. 15, 16 Listiny.⁸⁰

„Církev a náboženská společnost vzniká dobrovolným sdružováním fyzických osob a svébytně rozhoduje o věcech spojených s vyznáváním víry, o organizaci náboženského společenství a o vytváření k tomu určených institucí.“⁸¹

⁷⁷ Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů, §16a odst.1

⁷⁸ Srov. §17 odst.1 Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů

⁷⁹ Údaj k 31.12.2017, zdroj ČSÚ

⁸⁰ Čl. 15 Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání, čl. 16 Svoboda náboženství a víry

⁸¹ Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů, §4

Je jim zaručena integrita ve věcech činnosti a správy, stát není oprávněn do jejich záležitostí zasahovat za hranicí zákona. Podmínkou vzniku právnické osoby je registrace, v případě jejího neprovedení se jedná o církve bez právní subjektivity s omezenými právy (mohou např. oddávat snoubence při církevním obřadu, sňatek však nebude uznán státem za platný). Nezbytnou součástí registrace je nejméně 300 podpisů plnoletých občanů, kteří se k církevní organizaci hlásí. Součástí návrhu na registraci musí být také základní dokument, obdoba zakládací listiny NNO zřizovaných podle NOZ. Církev a náboženské společnosti se mohou sdružovat ve svazích. Činností církevních organizací jsou nejrůznější aktivity podporující vyznávané náboženství, včetně vyučování náboženství v církevních nebo státních školách.

Zánik církevních organizací je uskutečněn zrušením registrace a následuje po něm likvidace. „Podstatné je, že její likvidací zanikají i všechny jí zřízené evidované právnické osoby.“⁸²

4 Možnosti financování, jeho principy, zdroje

Financování organizací je stěžejním faktorem ovlivňujícím jejich fungování. Bez finančních prostředků, jejichž prostřednictvím je umožněno uskutečňovat zamýšlenou činnost, by nemohly existovat. Závisí na jednotlivých subjektech, jakým způsobem své financování zajišťují, zpravidla se však setkáváme se stejnými rysy.

Nejdůležitějším rysem organizace při nakládání s majetkem je její neziskovost. S veškerými prostředky NNO vlastním, musí být disponováno s veřejně prospěšným účelem, pro které byly zřízeny. Použití je pro vlastní prospěch by bylo v rozporu s podstatou NNO. Mezi další principy patří pluralita zdrojů – závislost pouze na jediném by byla velmi riskantní, v případě jeho ztráty by se jednalo o likvidační skutečnost. Využívá se proto kombinace zdrojů, vytvářející pro organizace jistou stabilitu a předpoklad kontinuálnosti výkonu. „Tyto finanční zdroje mají většinou projektovou povahu, jsou tedy účelově vázány na realizaci

⁸² DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016., str. 230 ISBN 978-80-7552-103-3230

konkrétního projektu, který se donor rozhodl podpořit.“⁸³ Pro nakládání s majetkem a vlastní činnost by měla platit transparentnost. Předpokládá se alespoň částečné financování z vlastních zdrojů, tzv. samofinancování.

4.1 Zdroje

„Zdroje lze klasifikovat podle různých kritérií: podle způsobu získání (interní/externí), charakteru zdrojů (finanční/nefinanční), jejich původu (domácí/zahraniční) či financujícího subjektu (veřejné/soukromé).“⁸⁴ Nejužívanějším dělením je klasifikace podle subjektu poskytujícího příspěvky, tedy na veřejné a soukromé, z toho důvodu z něj budu při této práci vycházet.

4.1.1 Veřejné přímé zdroje

Veřejné zdroje lze obecně rozdělit do dvou kategorií, na přímé a nepřímé. Nepřímými jsou míněny daňové úlevy a osvobození, jimiž se budu odděleně zabývat v kapitole páté. Přímé zdroje zahrnují příjmy z:

- veřejných rozpočtů (tedy z rozpočtů státu, krajů, obcí a státních fondů)
- zahraničních zdrojů (zdroje z EU prostřednictvím státního rozpočtu, komunitární programy EU, zdroje mimo EU)⁸⁵

„NNO jsou nejvíce financovány v podobě poskytnutých dotací, nákupů veřejně poskytovaných služeb a statků prostřednictvím veřejných zakázek, nedotačních transferů či poskytnutých půjček a darů z veřejných rozpočtů.“⁸⁶

⁸³ Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/dokumenty/statni_politika.pdf, str.43

⁸⁴ STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-973-9., str. 95

⁸⁵ Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/dokumenty/statni_politika.pdf, str.43

⁸⁶ PROUZOVÁ, Zuzana. *Přímé a nepřímé financování soukromých neziskových organizací z veřejných rozpočtů České republiky v letech 2008 až 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8084-3., str. 39

4.1.1.1 Veřejné rozpočty

Nejběžnější veřejná podpora je poskytována formou dotací. S pojmem dotace se setkáváme v ZVRP i ZMRP. Chápeme je jako finanční prostředky poskytnuté právnickým osobám s pevně stanoveným účelem užití. Vůle státu a ÚSC pomáhat NNO takovým způsobem podle mého názoru plyne z uvědomění, že právě tyto právnické osoby jsou pro uspokojování potřeb v některých oblastech vhodnějšími kandidáty, a zároveň se jedná o oblasti, o které se stát a ÚSC zajímají. Nevýhodu dotačního systému vidím ve skutečnosti, že záleží čistě na poskytovateli, zda bude nebo nebude udělena. Jednotlivé NNO proto s pomocí nemůže „počítat“ v dlouhodobém horizontu a jsou v nejistotě. Poskytování dotací podléhá kontrole podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů.

Každoročně jsou pro vládu ČR vypracovávány dokumenty „Rozbor financování NNO z veřejných rozpočtů“ (dále jako Rozbor), jejichž autorem je RVNNO, ovšem údaje jsou vždy vzhledem k jejich komplexnosti zpracovávány zpětně až o několik let. Nejaktuálnější data se vztahují k roku 2016. Meziročním srovnáním Rozborů lze zjistit, že finance poskytované na podporu NNO plynule dosahují růstu.

Úprava udělování dotací od ÚSC, je obsažena v ZMRP, v zákoně o obcích pro obce a zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích pro kraje. Rozhodovací pravomocí disponuje v rámci práva na samosprávu obce zastupitelstvo. V krajích je pravomoc dělena – do částky 200 tisíc korun rozhoduje rada, nad tuto částku zastupitelstvo. Dohoda o poskytnutí má podobu písemné smlouvy. V roce 2016 byly ÚSC poskytnuty dotace převyšující šest miliard korun, z toho uvolnily 3 948,7 milionů Kč obce (hl. m. Praha se pro tyto účely započítává společně s kraji) a 2 846,7 milionů kraje⁸⁷. Vyšší četnost poskytování základními ÚSC je podle mého názoru důsledek toho, že zastupitelstva obcí mívají zpravidla častější osobní kontakt se svými obyvateli, a z toho vyplývající větší přehled a zájem o aktuální potřeby a aktivity.

⁸⁷ Rozbor financování nestátních neziskových organizací. *W*www.vlada.cz [online]. online: ČR, 2018 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/rozbor-financovani-destatnich-neziskovych-organizaci-168259/>, str.18 a 26

Státní dotování se řídí zejména ZVRP, zákonem o státním rozpočtu na příslušný rok, zákonem č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, dále dokumenty „Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy“ (dále jako Zásady) a „Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO“ (vydáván vždy pro následující rok). Zásady upravují práva a povinnosti dotčených subjektů při udělování i žádání o dotace.

Z celkové částky 10 873,4 milionů korun, poskytnuté státem v roce 2016 formou dotací, největší objem „směřoval do „sociálních věcí a politiky zaměstnanosti“, „tělovýchovy“ a „vzdělávání a školské služby““⁸⁸. Nejedná se o překvapivý údaj, protože „nejaktivnějšími“ ústředními orgány při udělování byla Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a práce a sociálních věcí. Naopak nejméně prostředků poskytlo Ministerstvo dopravy.

„NNO čerpají dotace i ze státních fondů. Konkrétně se jedná o tyto subjekty: Státní fond životního prostředí, Státní fond kultury, Státní fond kinematografie, Státní fond rozvoje bydlení, Státní zemědělský intervenční fond a Státní fond dopravní infrastruktury“⁸⁹ Oproti dotacím poskytovaným státem a ÚSC se u státních fondů v posledních letech obecně projevuje klesající tendence.

Nepříliš využívanou formou financování NNO je prostřednictvím veřejných zakázek. Postup stanoví zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Od dotací se odlišují zejména tím, že nejsou jednosměrnou pomocí, ale vzájemnou spoluprací veřejného sektoru a NNO. Z toho důvodu bývá zahrnutí příjmů z veřejných zakázek do veřejných zdrojů sporné, nelze totiž jednoznačně určit, zda se jedná o příjmy z vlastní činnosti spadající do kategorie soukromých zdrojů.

S dlouhodobou nejistotou pramenící z poskytování dotací měla pomoci podpora NNO ve formě smlouvy o dlouhodobé spolupráci. Změnou Zásad byla zavedena v roce 2014. V roce 2019 však při kontrolní akci Nejvyšší kontrolní úřad

⁸⁸Rozbor financování nestátních neziskových organizací. *Www.vlada.cz* [online]. online: ČR, 2018 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/rozbort-financovani-nestatnich-neziskovych-organizaci-168259/> str.17

⁸⁹ Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/statni_politika.pdf , str. 49

dospěl k závěru, že takové smlouvy jsou v rozporu s principy státního rozpočtu a bylo pozastaveno jejich uzavírání, dokud se situace nevyjasní.⁹⁰

4.1.1.2 Zahraniční zdroje

Prvním způsobem, jak financovat NNO ze zahraničních zdrojů, je dotacemi z fondů Evropské unie (dále jako EU). „Jsou finančními prostředky z rozpočtu EU, které sice procházejí rozpočtem a bývají z něj často předfinancovány, nelze je však považovat za dotace ze státního rozpočtu.“⁹¹ Mluvíme tedy o zdrojích z EU prostřednictvím státního rozpočtu. Rozlišují se dva odlišné programy, na základě kterých jsou dotace poskytovány, a to národní a komunitární. Národní je tvořen strukturálními fondy. Mezi nejznámější a nejstarší patří Evropský sociální fond, dotace z něj směřují na pomoc plánům zabývajících se integrací znevýhodněných osob do společnosti apod. „Komunitární programy napomáhají spolupráci členských zemí při řešení společných problémů v oblastech, jako je vzdělání, výzkum, životní prostředí [...]“⁹² Do nich spadá Erasmus, studenty hojně využívaný program. Nevýhodou čerpání ze zdrojů EU jsou vysoké nároky kladené na žadatele, ve většině jsou NNO neúspěšné. V případě úspěchu se ale tento způsob pojí i s výhodami, „dotace jsou často víceleté a umožňují tak NNO plánovat dlouhodoběji, jsou zpravidla řádově vyšší než dotace národní [...]“⁹³.

Druhým způsobem pro financování ze zahraničí je prostřednictvím Finančních mechanismů Evropského hospodářského prostoru a Norska (dále jako FMEHPN). Účelem FMEHPN je snížení ekonomických a sociálních rozdílů v EU.

⁹⁰ Zápis ze schůze Rady vlády pro nestátní neziskové organizace. *Www.vlada.cz* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/aktuality/zapis_VEU_13062019_FIN.pdf

⁹¹ Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/dokumenty/statni_politika.pdf str. 50

⁹² BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4487-2. str. 179

⁹³ Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/dokumenty/statni_politika.pdf str. 50

Výše pomoci je určována předem v rámci tzv. programového období, aktuálně probíhá pro roky 2014-2021. ČR v tomto období bude příjemcem cca 5 miliard korun.

Posledním známým způsobem je skrze program švýcarsko-české spolupráce. S FMEHPN jsou spojovány účelem. Směřuje na pomoc státům ze střední a východní Evropy pro překonání rozdílů v hospodářské a sociální oblasti po vstupu do EU. Smlouva o pomoci s ČR byla podepsána v roce 2007, do roku 2017 probíhala tzv. implementační fáze, v rámci které byly propláceny příspěvky. V roce 2019 byla ve Švýcarsku schválena druhá fáze této spolupráce, a dnes se tak čeká na její zahájení.

4.1.2 Soukromé zdroje

Za soukromé zdroje označujeme příspěvky na financování nepocházející z veřejných rozpočtů získaných jiným způsobem. Řadí se do nich zejména vlastní zdroje NNO, dary od fyzických a právnických osob, nadační příspěvky nadací a nadačních fondů. Do roku 2012 zahrnovaly i příjmy z pořádání loterií a tombol, podle platné právní úpravy už taková možnost není.

4.1.2.1 Vlastní zdroje NNO

Vlastní zdroje, dříve označovány jako samofinancování, je možné dělit jako příjmy plynoucí z:

- prodeje služeb od příjemců této služby,
- prodeje výrobků nebo obecně zboží,
- reklamy⁹⁴ a další.

Jejich dosažení je možné vykonáváním hlavní či vedlejší činnosti. V kapitole třetí jsem se blíže zabývala jednotlivými představiteli NNO a díky tomu víme, že z hlavní činnosti mohou plynout příjmy ústavům a obecně prospěšným společnostem, je jim dovoleno (byť s jistými omezeními) podnikat. Příjmy z vedlejší činnosti mohou sloužit pouze na podporu účelu právnické osoby, jiné

⁹⁴ Dílčí studie pro Koncepti politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020. *W*www.vlada.cz [online]. online: ČR, 2015 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/dokumenty/studie_kamenicky_pro_web.pdf, str.4

užití by bylo v rozporu s charakterem NNO. Do vlastních zdrojů lze také řadit například příjmy z pronájmu nemovitosti, zaručující organizacím trvalý přísun prostředků. Pro nadace je možným příjmem výtěžek z účasti na podnikání jiných osob. Zdrojem charakteristickým pro spolky jsou členské příspěvky. Zpravidla je jejich výše spíše symbolická, nelze je tedy za žádných okolností považovat za stěžejní příjem, nicméně svou pravidelností představují určitou formu jistoty. Využívání vlastních zdrojů je podmíněno zejména existencí strategie, jak jich dosahovat dlouhodobým způsobem, a to za současného plnění svého účelu., tedy strategickým plánováním. „Strategické plánování je proces, během něhož vzniká (ve spolupráci vedení organizace, jejích zaměstnanců, správní rady a případně dalších skupin, které mají k organizaci významný vztah) představa o tom, čím by se organizace chtěla v budoucnu zabývat, jaké konkrétní služby a programy by chtěla nabízet a jakou cestou bude muset projít, aby mohla uskutečnit své záměry.“

95

4.1.2.2 Fundraising

„Fundraising představuje systematické získávání finančních i nefinančních zdrojů, které nezisková organizace potřebuje k realizaci svého poslání prostřednictvím jednotlivých projektů.“⁹⁶ Pojem fundraising nemá oficiální překlad do českého jazyka, lze ho však chápat jako „zvyšování fondů“, tedy majetku NNO. Probíhá trvale a současně s výkonem obecně prospěšné činnosti, spočívá v konstantní aktivitě zainteresovaných osob s cílem získat co nejvíce prostředků, hmotných i nehmotných.

„Analýza vnitřního a vnějšího prostředí pro fundraising, skladby příjmů a finančních potřeb umožní organizaci určit směr fundraisingu.“⁹⁷ Aby byl úspěšný, je nezbytné, aby si NNO uvědomovaly vlastní závislost na zdrojích, a byly ochotné pro jejich získávání vyvíjet činnost, zejména oslovováním potenciálních dárců. Právě oslovování v jakékoliv podobě (osobní schůzka, e-mail, on-line reklama

⁹⁵ BÁRTA, Jiří. *Strategické plánování pro neziskové organizace: jak rozhodovat o budoucnosti vaší organizace*. Praha: Nadace rozvoje občanské společnosti, 1997. ISBN 80-902302-0-2., str. 15

⁹⁶ BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4487-2. str. 34

⁹⁷ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Fundraising*. Vyd. 2. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. ISBN 978-80-7368-750-2. str.26

apod.) je klíčové. Dárci pravděpodobněji organizaci podpoří, jsou-li o to požádáni, z vlastní iniciativy to není tak běžné.

Stále častěji organizace zřizují pozici tzv. fundraisera. Je to osoba vykonávající pro NNO pouze fundraising, a to na profesionální úrovni. Vystupovat může v postavení internisty nebo externisty. „Interní fundraiser je specialista, jehož hlavní činností je shánění zdrojů. [...] Externím fundraiserem rozumíme smluvně zavázanou fyzickou nebo právnickou osobu, která zajišťuje pro klienta finance (případně i věcná plnění) na základě specifikací potřeb organizace.“⁹⁸ V případě interního přerazení zaměstnance z jiné pozice na fundraising je potřeba dbát, aby dotyčný jedinec splňoval předpoklady pro úspěšný výkon takové činnosti.

4.1.2.2.1 Dárcovství

Dárcovství se dělí podle subjektu, kterým byl dar poskytnut. Rozlišuje se na individuální (od fyzické osoby) a firemní (od právnické osoby). Nedílnou součástí strategie na získání přízně dárců je seznámit je s činností nadace, přiblížit jim její účel srozumitelně a „lidsky“ a přesvědčit je, že jejich případný příspěvek bude vynaložen na dobrou, ideálně konkretizovanou, věc. Solidarita občanů se nejvíce projevuje v dobách nejrůznějších krizí, např. při živelných pohromách. Jako pozitivní aktivitu státu vnímám umožnění dárcům odepsat si výši daru z daní, tzn. uplatnit snížení základu daně z příjmu.⁹⁹ Díky tomu lze vytvářet statistiku počtu dárců, pochopitelně není stoprocentně přesná – „odečíst“ si dar z daní není povinností, ale možností. Dárci si také často přejí zůstat z různých důvodů v anonymitě, není tedy určitelné, jaké celkové výše dary ročně dosahují. Jako určitou podkategorii lze zmínit sponzorství, to se však od typického dárcovství odlišuje svým fungováním. Je založen na principu „něco za něco“, od NNO se tedy očekává protislužba, například ve formě reklamy.

Dary od fyzických osob mají pozitivní i negativní aspekty. Negativem bývá zejména výše darované částky. Jednotlivci ochotní uvolňovat své prostředky na dobročinné účely ve větší míře obvykle volí jiný způsob, například založením

⁹⁸ BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. V Praze: Oeconomica, 2009, str. 11 ISBN 978-80-245-1650-9., str.103

⁹⁹ §20 odst. 7 Zákona č.586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů

nadačního fondu. Pro dárce s menší možností přispívat, tedy s nižšími příjmy, ovšem často platí, že pokud si NNO získá jejich přízeň, rozhodnou se o pomoci s trvalým charakterem (např. formou trvalého příkazu). Individuální dárcovství je v ČR častější než firemní, podle dat vyhodnocených z údajů Generálního finančního ředitelství nadací VIA¹⁰⁰ v roce 2017 darovalo 168 880 fyzických osob celkovou částku přes dvě miliardy korun.

Dárcovství právnických osob může být vnímáno jako součást firemní kultury. Aktivita spojená s dobročinnými účely zvyšuje morální hodnotu podnikatelských subjektů a vytváří jim pozitivní reklamu. Charakteristickým rysem „firemních“ darů je darování vyšší částky jednorázově. V rámci marketingové strategie jednotlivých společností se tak často děje veřejným symbolickým předáním. Za rok 2017 využilo možnost snížení základu daně 23 893 právnických osob s dary v hodnotě dosahující téměř čtyři miliardy korun. S firemními dary se často setkáváme v podobě zboží nebo služeb, např. poskytnutí elektrotechniky zaměstnancům NNO.

V dnešní digitální době se stále častěji setkáváme se způsobem shánění prostředků skrz sociální sítě jako je Instagram, Facebook a další. Veřejně známé osobnosti se do pomoci zapojují sdílením příběhů převážně konkrétních osob za současného žádání o podporu. Jedná se o velmi úspěšný způsob fundraisingu.

4.1.2.2 Crowdfunding

Crowdfunding lze považovat za podtyp fundraisingu. Stejně jako on nemá český ekvivalent, lze ho přeložit jako „financování davem“. Lze ho definovat jako „otevřenou výzvu, obvykle internetovou, k získání finančních prostředků buďto ve formě daru nebo výměnou za budoucí produkt či jinou odměnou na podporu konkrétního účelu.“¹⁰¹ Principem je výběr prostředků prostřednictvím internetové domény specializované na crowdfunding. Žadatel vytvoří projekt, stanoví cílovou částku a kdokoliv může přispívat. Podstatné je plán co nejlépe představit, vysvětlit

¹⁰⁰ Vývoj soukromého dárcovství v České republice v letech 2000 až 2017. *Www.nadacevia.cz* [online]. online: Nadace Via, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: https://www.nadacevia.cz/wp-content/uploads/2019/12/Nadace-Via_statistiky-soukromeho-darcovstvi-2017.pdf

¹⁰¹ Crowdfunding: Tapping the Right Crowd. *Journal of Business Venturing* [online]. online: Journal of Business Venturing, 2014 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1578175 , str. 8

počáteční myšlenku i budoucí úmysly. Příběhy za projekty jsou stěžejními pro dosažení úspěchu. Dalším rysem crowdfundingu je systém odměn za poskytnuté příspěvky, v závislosti na výši daru jejich kvalita stoupá. Nejedná se o finanční odměny, spíše o jmenovité poděkování v chystané knize, knihu samotnou apod. Při nedosažení cílové částky jsou všem dárcům jejich příspěvky navráceny.

Patrně nejznámější celosvětovou doménou je Kickstarter, v ČR mezi nejvyužívanější patří projekty Startovač a HitHit.¹⁰²

4.1.2.2.3 Veřejné sbírky

V případě veřejných sbírek se hovoří o neadresné formě individuálního dárcovství.¹⁰³ „Veřejnou sbírkou je získávání a shromažďování dobrovolných peněžitých příspěvků od předem neurčeného okruhu přispěvatelů pro předem stanovený veřejně prospěšný účel [...]“¹⁰⁴ Definici a celkovou úpravu poskytuje zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách a o změně některých zákonů. Jedná se o důležitý zdroj pro NNO jak financemi z něj plynoucími, tak i projevenou důvěrou přispěvatelů. K pořádání sbírky je nezbytný předchozí souhlas příslušného krajského úřadu, který má formu osvědčení. Zákon taxativně vyjmenovává způsoby, jakými se mohou konat - shromažďováním příspěvků na bankovní účet, sběracími listinami, pokladničkami, dárcovskými SMS a dalšími.¹⁰⁵ Aktuálně je v evidenci Ministerstva vnitra 1900 veřejných sbírek.¹⁰⁶

4.1.2.3 Nadační příspěvky nadací a nadačních fondů

Nadace a nadační fondy jsou jedním z typů NNO. Jedním z aspektů jejich veřejně prospěšné činnosti je poskytování příspěvků jiným NNO v rámci grantových programů. Podporují právnické osoby s podobnými účely stejně jako

¹⁰² www.kickstarter.com, www.startovac.cz, www.hithit.cz

¹⁰³ BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4487-2. str. 92

¹⁰⁴ Zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách a o změně některých zákonů, §1

¹⁰⁵ Srov. §9 Zákona č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách a o změně některých zákonů

¹⁰⁶ Seznam veřejných sbírek. *Www.mvcr.cz* [online]. online: ČR, 2020 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/seznam-verejnych-sbirek/SearchResults.aspx>

ty, co se zaměřují na jinou oblast pomoci. Nadační příspěvky jsou poskytovány v souladu s ustanoveními NOZ, která se ovšem věnují především tomu, za jakých okolností nesmí být poskytnuty. Z toho důvodu panuje obecný nesoulad ve vztahu k jednotlivým žádostem o příspěvek, každá nadace a nadační fond jej poskytuje na základě vlastních parametrů. „Vzhledem k tomu, že nadace a nadační fondy jsou subjekty soukromého práva, neexistuje žádný ucelený zdroj dat o tom, v jakých objemech byly a jsou nadační příspěvky poskytovány.“¹⁰⁷

5 Zdaňování příjmů nestátních neziskových organizací

V kapitole čtvrté jsem představila možnosti financování NNO ze soukromých a veřejných zdrojů. Právě pod veřejné zdroje, nepřímé, lze zařadit zdaňování příjmů NNO. Stát poskytovanými slevami a osvobozeními ulehčuje NNO jejich daňové povinnosti a podporuje je tak v činnosti. Daněmi vztahujícími se k právnickým osobám typu NNO jsou zejména daň z příjmu právnických osob a daň z přidané hodnoty.

5.1 Daň z příjmu

Daň z příjmu je zakotvena v zákoně č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů (dále jako ZDP). Člení se podle subjektu – fyzických a právnických osob. „V zásadě se poplatníci rozdělují na několik základních skupin, mezi něž patří i ty právníkové osoby, které nebyly založeny za účelem podnikání. Ty zákon označuje jako tzv. veřejně prospěšné poplatníky.“¹⁰⁸ Veřejně prospěšným poplatníkem (dále jako VPP) je právníková osoba nevykonávající podnikání jako svou hlavní činnost.¹⁰⁹ ZDP z tohoto pojmu však v ustanovení §17a odst. 2 vylučuje subjekty typu obchodní korporace, zdravotní pojišťovny a další. Toto vyloučení se vztahuje i k NNO. Za veřejně prospěšného poplatníka nejsou považovány nadace a nadační

¹⁰⁷ Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/dokumenty/statni_politika.pdf, str. 59

¹⁰⁸ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016., str. 336 ISBN 978-80-7552-103-3230

¹⁰⁹ Srov. §17a odst.1 Zákona č.586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů

fondy, jejichž činnost a finanční podpora souvisejí především se zakladatelem a jeho blízkým okolím.

VPP mají v daňovém řádu zvláštní postavení. Jako jejich předmět daně se vždy započítávají příjmy z reklamy, členských příspěvků, úroků a nájemného. Taxativně vyloučeny jsou příjmy z nepodnikatelské činnosti (pokud výdaje na tuto činnost příjmy převyšují), dotace a jiné formy podpory z veřejných rozpočtů a další. Příjmy převyšující výdaje se považují za předmět daně. Vyjádřil se k tomu i Nejvyšší správní soud. „Pro zjištění základu daně u neziskového subjektu je nutné porovnávat pouze zdanitelní příjmy a s nimi související výdaje, nikoli výdaje vynaložené na příjmy, které jsou od daně osvobozené nebo předmětem daně nejsou.“¹¹⁰ Pro zamezení snah o „obcházení“ daňového systému jsou poplatníci povinni vést účetnictví členěnou formou – oddělit příjmy které jsou předmět daně od příjmů, které jsou osvobozeny. „Každopádně teprve v momentě, kdy má organizace výnosy i náklady přiřazené k jednotlivým činnostem, může posoudit ziskovost jednotlivých činností. V dlouhodobém horizontu pak na základě výsledků hospodaření v jednotlivých činnostech lze usuzovat, zda jde o činnost podnikatelskou či nikoliv.“¹¹¹ Pro NNO to znamená zabývat se každým příjmem zvlášť a určit, zda je předmětem nebo ne. Tato povinnost se však vztahuje pouze na některé formy, rozlišujeme NNO s úzkým a širokým základem daně. Po poplatnících se širokým základem daně není vyžadováno oddělovat svou činnost na hlavní a vedlejší, všechny jejich příjmy jsou předmětem daně. Patří mezi ně ústavy a OPS. Do poplatníků s úzkým základem daně spadají všechny ostatní mnou probírané NNO.

Dalším státním opatřením vůči VPP, potažmo NNO, je možnost snížení základu daně až o 30 % (do výše jednoho milionu korun) za podmínky, že s takto ušetřenými prostředky v následujícím zdaňovacím období naloží za účelem pokrytí výdajů souvisejících s nepodnikatelskou činností.¹¹² „V případě že 30 % snížení

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu 9 Afs 4/2009-84 z 8.10.2009. *Beck online* [online]. online: online, 2009 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: www.beck-online.cz

¹¹¹ NEBUŽELSKÁ, Miroslava. *Hlavní a vedlejší činnost neziskových organizací v účetnictví a daních*. Praha: Svaz účetních České republiky, 2017. Metodické aktuality Svazu účetních. ISBN isbn978-80-87367-76-6. str. 20

¹¹² Srov. §20 Zákona č.586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů

činí méně než 300 000 Kč, lze odečíst částku ve výši 300 000 Kč, maximálně však do výše základu daně.¹¹³ Pro ústavy a OPS působící jako soukromá vysoká škola platí opět jiný režim. Maximální snížení základu daně je pro ně stanoveno na tři miliony korun, „použijí-li prostředky získané touto úsporou na dani v následujícím zdaňovacím období ke krytí nákladů (výdajů) na vzdělávání, vědecké, výzkumné, vývojové nebo umělecké činnosti [...]“¹¹⁴

Po dobu její existence byly VPP osvobozeni od daně darovací. Dnes se dary považují za tzv. bezúplatný příjem za podmínky, že s nimi bude naloženo ve smyslu §15 odst.1 ZDP – na účely sociální, zdravotnické, ekologické apod.

5.1.1 Daňové asignace

„Daňová asignace je jeden ze způsobů, jak financovat neziskový sektor. Představuje nástroj, pomocí něhož může poplatník (daně z příjmů) sám předem rozhodnout o použití části své odváděné daně. Poplatník neodvádí část své daně státu, ale poskytne ji vybranému subjektu, který je předem stanoven [...]“¹¹⁵ S tímto nástrojem se v ČR jako možnosti poplatníků rozhodovat alespoň částečně kam jejich daně „poputují“ setkáváme již delší dobu, ale nikoliv v praxi. Stále se o něm debatuje a jeho případnému schválení předchází ještě dlouhý proces. Ve vztahu k NNO by se, věřím, jednalo o pozitivní krok a zvýšily by se jejich příjmy. Odpůrci ale argumentují dalším komplikováním daňového systému a zvýšením administrativní zátěže.

5.2 Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty (dále jako DPH) je další daní, s níž se mohou některé NNO setkat. Na rozdíl od ZDP se neseťkáme s pojmem VPP, ani žádnou jeho obdobou, která by zvýhodňovala pozici NNO. NNO se s ní nejčastěji setkává jako jeden ze dvou subjektů – „plátce“ nebo „identifikovaná osoba“. Předpisem daň upravující je zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (dále jako ZDPH). „Plátcem se stane osoba povinná k dani se sídlem v tuzemsku, jejíž obrat za nejvýše

¹¹³ Zákon č.586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů §20 odst.7

¹¹⁴ Zákon č.586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů §20 odst.7

¹¹⁵ Daňové asignace - srovnávací studie. *Www.psp.cz* [online]. online: ČR, 2018 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1&t=27> str.4

12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne 1000 000 Kč, s výjimkou osoby, která uskutečňuje pouze plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně.¹¹⁶ NNO se také může stát plátcem dobrovolně podle §94a ZDPH. Jako plátce je měsíčně povinna podávat tzv. kontrolní hlášení, pokud splňuje podmínky uvedené v §101c ZDPH.

Pojem „identifikovaná osoba“ se v českém právní řádu objevil po sjednocovacím procesu v rámci EU, kterým se mělo docílit, když ne stejné, alespoň podobné úpravy. Současně s harmonizací byla částečně převzata terminologie, která z ZDPH udělala možné až zbytečně komplikovaný předpis. Identifikovanou osobou se fyzická nebo právnická osoby stávají, „pokud v tuzemsku pořizují zboží z jiného členského státu, které je předmětem daně, kromě zboží pořízeného prostřední osobou v rámci zjednodušeného postupu při dodání zboží uvnitř území Evropské unie formou třístranného obchodu, ode dne prvního pořízení tohoto zboží.“¹¹⁷ V případě naplnění definice jsou NNO povinny se jako identifikovaná osoba zaregistrovat.

5.3 Ostatní daně

Stejně jako DPH se následující daně vztahují na NNO pouze pokud naplňují jisté předpoklady. Se zákonem č. 338/1992 Sb. České národní rady o dani z nemovitých věcí a dani z něj vyplývající se NNO setkává v případech, kdy je vlastníkem nemovitosti nebo „užívá pozemek, který je ve vlastnictví České republiky, stává se poplatníkem za podmínky, že mu bylo dáno právo hospodařit s majetkem státu nebo jej užívá na základě výpůjčky, a to například ve svěřeneckém fondu.“¹¹⁸ Zákon však stanoví případy, kdy je pozemek od daně osvobozen, například pokud není užíván k podnikatelské činnosti.¹¹⁹ Vzhledem

¹¹⁶ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, §6 odst. 1

¹¹⁷ Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, §6g

¹¹⁸ DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016., str. 376 ISBN 978-80-7552-103-3230

¹¹⁹ Zákon č. 338/ 1992 Sb., o dani z nemovitých věcí §4 odst.3

k charakteristickým činnostem NNO lze danou úpravu považovat za pozitivní aktivitu státu vůči nim.

S nemovitostmi je spojena i daň z nabytí nemovitých věcí. Je vybírána na základě Zákonného opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí. Opatření sice stanovuje případy, kdy je nabyvatel osvobozen od daně, NNO by do nich však mohla spadat pouze prostřednictvím povahy nemovitosti. Osvobozují se zejména první úplatná nabytí vlastnického práva.¹²⁰ Existence daně, jejíž sazba je 4%, je od svého zavedení předmětem sporů zejména v politické oblasti. Aktuálně se opět uvažuje o jejím zrušení, návrh však ještě nebyl předložen.

Poslední daní, kterou bych ráda ve spojitosti s NNO zmínila, je silniční daň, upravená zákonem č. 16/1993 Sb., České národní rady o dani silniční. Neobsahuje výjimky vztahující se k právníkům osobám typu NNO, obecně je však chápáno, že „jsou osvobozeny ty NNO, které jsou veřejně prospěšným poplatníkem s úzkým základem daně podle zákona o daních z příjmů, a silniční a motorové vozidlo používají k činnosti, které není předmětem daně z příjmů právnických osob.“¹²¹

6 Tichý svět o.p.s

Pro zpracování konkrétní neziskové organizace jsem si vybrala obecně prospěšnou společnost Tichý svět, o.p.s. (dále jako Tichý svět) Následující informace jsem čerpala z veřejně dostupných zdrojů, jako jsou veřejné rejstříky a webové stránky Tichého světa. Velkou pomocí a zdrojem informací mi byla Mgr. Olga Bláhovcová, celorepubliková vedoucí sociálních služeb a vedoucí konzultantka sociálních služeb pro Plzeňský kraj, a Bc. Adéla Švábová, konzultantka.

¹²⁰ Zákonné opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí §7

¹²¹ Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *W*www.vlada.cz [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z:

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rmno/dokumenty/statni_politika.pdf str. 54

6.1 Charakteristika Tichého světa

Historie Tichého světa začíná rokem 2006, kdy bylo založeno občanské sdružení Agentura Profesionálního Poradenství pro neslyšící, zkráceně APPN, o.s., později přejmenované na Agenturu pro neslyšící APPN, o.s. (dále jako Agentura). Cílem sdružení bylo zlepšit kvalitu každodenního života neslyšícím, a to jak zvýšením jejich šance na uplatnění na trhu práce, tak zlepšením ostatních sociálních služeb. Mezi jejich počáteční projekty patřilo například Informační a tréninkové centrum pro neslyšící, za ten nejvýznamnější v letech 2011 až 2013 považují Tranzitní program pro neslyšící. Umožňoval osobám sluchově postiženým přípravu na zaměstnání již v době studia na školách formou praxí za pomoci zaměstnavatelů a setkal se s velkým zájmem obou stran. Obecně lze říci, že jakýmsi posláním Agentury bylo minimalizovat předsudky o komunitě neslyšících a ukázat ostatním, že navzdory handicapu mohou být plnohodnotnými členy společnosti. Byla členem občanského sdružení Svazu neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, který se po změně právní úpravy rozpadl na krajské a okresní svazy a dnes má podobu spolku.

Přelom roku 2013/2014 znamenal pro Agenturu přeměnu právní formy z občanského sdružení. Spolek byl vyloučen nulovou spolkovou činností, žádnými kluby Agentury v minulosti i žádným úmyslem takové provozovat do budoucna. Změna na nadaci nebo nadační fond se pojila s jinými povinnostmi, než na které mělo sdružení kapacitu, včetně neexistence nadačního fondu, z kterého by bylo možno přispívat prospěšným. Po zvážení všech variant bylo rozhodnuto o přechodu na OPS, a v roce 2014 následovala i změna názvu do nynější podoby, tedy Tichý svět, o.p.s.

Orgány Tichého světa jsou pro OPS typické. V pozici statutárního orgánu vystupuje ředitelka, paní Marie Horáková. Dále to jsou správní a dozorčí rada, obě tříčlenné. Druhy obecně prospěšných služeb zapsaných ve veřejném rejstříku mají široký rozsah – sociální rehabilitace, podpora znevýhodněných osob na trhu práce vyhledáváním a vytvářením pracovních míst; profesionalizace jednotlivých činností a rozvoj systému v oblasti těchto činností; podpora, propagace a realizace programů regionálního rozvoje; tlumočnické služby, poskytování překladatelských a tlumočnických služeb, zejména z a do znakového jazyka; poskytování akreditovaného vzdělávání pro osoby znevýhodněné na trhu práce; poradenství a asistenční služby; realizace vzdělávacích, kulturních a sportovních aktivit; vedení

informačních, mediálních a PR kampaní o situaci a podpoře neslyšících a osob se sluchovým postižením; vytváření a realizace projektů.¹²²

Aktuálně je Tichý svět členem několika profesních organizací. Českomoravské jednoty neslyšících, z.s., která sjednocuje činnost sedmi regionálně roztržštěných subjektů věnujících se péči o sluchově postižené; Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky, z.s., zabývající se zvyšováním úrovně sociálních služeb; Národní rady osob se zdravotním postižením ČR, z.s., zastupující zájmy zdravotně postižených v jednání se státními a veřejnými institucemi; nadačního fondu Asociace společenské odpovědnosti zaměřujícího se mj. na podporu zaměstnání znevýhodněných osob a Fóra dárců, z.s., zastřešujícího prostor v jehož rámci probíhá dárcovství na dobročinné účely.

6.2 Činnost Tichého světa

Tichý svět působí po celé ČR. Cílem činnosti organizace je umožnit neslyšícím působit samostatně ve všech oblastech života, bez pomoci tlumočnicka nebo jiné osoby. Tichý svět nabízí služby v oblastech sociální rehabilitace, sociální a právní poradny, tlumočení a přepisu.

Sociální rehabilitace pomáhá nedoslýchavým v prohlubování nezávislosti na jiných osobách. Zejména v rodinách, kde jsou ostatní slyšící, bývá zvykem handicapovanému pomáhat nad rámec nezbytného a jeho soběstačnost tím může být ohrožena. Daná služba podporuje osamostatnění neslyšících v nejrůznějších oblastech, jako je orientace v jízdních řádech, městech samotných a jiných. Velmi užitečné je také klienty seznámit s výhodami počítačů a chytrých mobilních telefonů, protože aplikace umožňující videohovory pro ně mohou být usnadněním každodenního života. „Dalším úkolem sociální rehabilitace je seznámení klientů se zásadami, jak postupovat při různých jednáních a informovat je o možnostech

¹²² Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností. *Justice* [online]. online: online, 2020 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=857466&typ=UPLNY&sp=H4sIAAAAAAAAAAAKtWykvMTU0JSCwCUiWpReVKVtHVStmplUpWSgVWVsWISbmZJUo6SmWJOaWpQLEK%250D%250ApVodmL yeflFqVnFJUWa2rkpaZlFuIpI6JGWZyflIEkZmZoaG5oZmSAqyUvMCchJL8IKRIIUfuzp7%250D%250A%252BEUqIcbWAgC7D4bzowAAAA%253D%253D%250D%250A>

využití tlumočení či přepisu.“¹²³ V roce 2018 využilo služeb sociální rehabilitace celkem 420 klientů. Jedná se o nejvyužívanější službu Tichého světa.

S tím souvisí i nabízená pomoc v krizových situacích, v případech, kdy nedoslýchavý přijde o osobu doposud starající se o většinu jeho záležitostí, pomůže mu se zvládnutím situace právě Tichý svět. K tomu slouží zejména odborné sociální poradenství označované jako sociální a právní klinika, seznamující klienty s jejich možnostmi řešení problémů. Jedná se o podporu a pomoc při vyřizování různých pojistných a nepojistných sociálních dávek (např. invalidní důchod), poradenství v oblasti dluhové problematiky, migrační politiky a dalších oblastech podle potřeb konkrétního klienta.¹²⁴ Danou formu pomoci pro rok 2018 potřebovalo 127 klientů.

Tlumočnické služby jsou realizovány dvěma hlavními způsoby, a to prostřednictvím osobních schůzek a Tiché linky. Klienti Tichého světa mají možnost domluvit si osobní schůzky na pobočkách, případně vyžádat si služby tlumočnicka „v terénu“, například jako doprovod na pracovní pohovor či k lékaři. Tichá linka má nepřetržitý provoz, v úředních hodinách je dostupná pro řešení veškerých situací, mezi které může patřit i kontaktování přátel či rezervování místa v restauraci, v nočních slouží pro pohotovostní případy jako je oznámení policii apod. Klient přes ni kontaktuje operátora-tlumočnicka, který se následně spojí s dotazovaným subjektem. Krokem pro zlepšení integrace neslyšících do společnosti jsou i speciální tablety umístěné v různých veřejných prostorech, jako jsou pracovní úřady a nemocnice. Jsou napojené na Tichou linku s tím rozdílem, že neslyšící a osoba pro kterou je tlumočeno, jsou na stejném místě. Usnadňuje se tím komunikace a zároveň se zvyšuje sociální kontakt a samostatnost klienta. „V Tiché lince je registrováno přes 300 organizací: 100 nemocnic, 100 poboček České správy sociálního zabezpečení a více než 100 poboček Úřadu práce, Městských úřadů a dalších státem zřízených úřadů.“¹²⁵ Uskutečněno je přes 20 tisíc hovorů ročně.

¹²³ Výroční zpráva Tichý svět, o.p.s. 2018. *Tichý svět* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.tichy Svet.cz/vyrocní-zpravy>

¹²⁴ Výroční zpráva Tichý svět, o.p.s. 2018. *Tichý svět* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.tichy Svet.cz/vyrocní-zpravy>, str. 9

¹²⁵ Výroční zpráva Tichý svět, o.p.s. 2018. *Tichý svět* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.tichy Svet.cz/vyrocní-zpravy>, str. 11

Tichý svět dále pořádá kurzy českého znakového jazyka a workshopy o neslyšících pro školy a nemocnice. V roce 2018 se jich konalo přes 100.

Počet klientů Tichého světa stabilně neroste ani neklesá, což považují za správné, odpovídá to účelu jeho činnosti. Neslyšící by po nějaké době spolupráce měli být schopni obstarávat své záležitosti samostatně a nepotřebovat tak služby co organizace nabízí. Zároveň přicházejí se žádostí o pomoc klienti noví. Dlouhodobých případů spolupráce má Tichý svět v řádech jednotek, týkajících se osob s nedostatečným sociálním zázemím.

6.2.1 Projekty

Každoročně pořádaným projektem je Adventní koncert. Pravidelně se koná v prosinci v Bazilice svatého Petra a Pavla na Vyšehradě, vystupuje studentský pěvecký sbor BesHarmonie. Zvláštností koncertu je jeho tlumočení do českého znakového jazyka uměleckými tlumočníky. „Umělecké tlumočení je zaměřeno na osoby se sluchovým postižením, které užívají znakový jazyk. Cílem tohoto typu tlumočení je přinést neslyšícímu divákovi obdobný zážitek z hudby, jako má slyšící posluchač – přeměnit hudbu v obraz.“¹²⁶

V rámci sociálních služeb vznikl ve spolupráci s organizací Yourchance, o.p.s., projekt „výuka finanční gramotnosti“. Vybrané konzultantky Tichého světa byly vyškoleny ve finanční gramotnosti a podnikavosti, následně byly vytvořeny podpůrné materiály a video.¹²⁷ Cílem projektu bylo naučit klienty, jak správně vést své finance a rozumně hospodařit. Zajímavostí je, že materiály jsou koncipované pro osoby zdravotně handicapované obecně, nejen neslyšící.

„Bezbariérová komunikace pro neslyšící“ je projektem Tichého světa financovaným výhradně ze zdrojů poskytnutých Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu zaměstnanost. V období od března 2018 do února 2020 probíhal v osmi českých krajích za účelem podpoření komunikace nedoslýchavých s pracovníky veřejné správy. Z rozhovoru s paní Blahovcovou jsem došla k názoru, že projekt nebyl založen výhradně pro poskytnutí dřívě

¹²⁶ Adventní koncert Tichého světa spojuje slyšící i neslyšící. *Praha EU* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/akce_a_kampane/vanoce_2019/novinky/koncerty/adventni_koncert_ticheho_sveta_spojuje.html

¹²⁷ Výroční zpráva Tichý svět, o.p.s. 2018. *Tichý svět* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.tichysvet.cz/vyrocní-zpravy> str.16

zmiňovaných tabletů a vysvětlení jejich obsluhy, ale primární myšlenkou bylo seznámení pracovníků se světem neslyšících, specifiky ze styku s nimi vyplývajícími a proč se ho neobávat. Součástí Bezbariérové komunikace pro neslyšící byly v případě potřeby veřejné správě poskytované konzultace. S ní podstatou souvisí Bezbariérová zdravotnická zařízení, projekt zaměřený především na zaměstnance nemocnic a zdravotnických zařízení a jejich seznámení s Tichou linkou. Probíhal v roce 2018, realizován je ale dodnes.

Na základě nadačního finančního příspěvku od nadačního fondu Ozvěna byly realizovány workshopy o neslyšících v Ústeckém a Libereckém kraji. „Cílem projektu bylo prostřednictvím zážitkových workshopů o neslyšících seznámit žáky s bezbariérovou komunikací s neslyšícími a podpořit tak jejich úspěšnou integraci do společnosti.“¹²⁸ Zúčastnilo se jich přes 80 studentů a pedagogů.

Činnost Tichého světa v roce 2018 podpořily i dvě významné společnosti v ČR – prostřednictvím své nadace ČEZ, a.s., a Československá obchodní banka, a.s., programem ČSOB pomáhá regionům. První zmiňovaný subjekt svůj příspěvek poskytl na projekt „Pojďte s námi znakovat“, zaměřený na školská zařízení v Praze a Středočeském kraji. Druhý jmenovaný podpořil realizaci „Podzimní výzvy: projekt Tichá stezka Klokočskými skalami“, jejímž účelem bylo upravit informační tabule způsobem pro neslyšící příznivým – tedy aby obsahovaly informace v českém znakovém jazyce. Spolupracovaly na něm i další NNO, a to Ochrana Klokočských skal, z.s. a Geopark Český ráj, o.p.s..¹²⁹

Každoročně jsou také uskutečňovány příměstské tábory. Pro rok 2018 byla místem konání města Liberec a Kladno. Účastnit se pro propojení obou společností mohly děti slyšící i neslyšící. Magistrát města Kladna a Hokami CZ, s.r.o. projekt finančně podpořily.¹³⁰ V Liberci se tábor konal už poněkolikáté, v roce 2019 se

¹²⁸ Výroční zpráva Tichý svět, o.p.s. 2018. *Tichý svět* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.tichy Svet.cz/vyrocní-zpravy> str. 18

¹²⁹ Výroční zpráva Tichý svět, o.p.s. 2018. *Tichý svět* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.tichy Svet.cz/vyrocní-zpravy> str. 20

¹³⁰ Výroční zpráva Tichý svět, o.p.s. 2018. *Tichý svět* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.tichy Svet.cz/vyrocní-zpravy> str.21

k němu za přispění Nadačního fondu Tesco připojila Praha. Mezi další projekty uskutečněné patří „Znakujte s námi!“, zaměřený na školská zařízení.

6.3 Financování Tichého světa

U financování Tichého světa lze rozeznat, stejně jako u většiny NNO, princip vícezdrojovosti. V rozdělení na veřejné a soukromé zdroje je obrovský rozdíl v řádech desítek milionů. Z této informace vyplývá, že je Tichý svět existenčně závislý na podpoře poskytované z veřejných rozpočtů, jedná se o primární zdroje.

6.3.1 Zdroje z veřejných rozpočtů Tichého světa

Jako organizace provozující celorepublikovou činnost Tichý svět žádá o dotace především jednotlivá ministerstva. S ohledem na druh provozovaných obecně prospěšných činností, je stěžejním Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jako MPSV), které poskytuje asi 90 % dotací z celkové částky plynoucí z veřejných rozpočtů. Druhým je Ministerstvo zdravotnictví, u něj se žádá o dotační příspěvek na tlumočnické služby a provozování Tiché linky (s ohledem na bezplatné poskytování tabletů a pravidelné workshopy pro nemocnice a zdravotnická zařízení, při kterých se zástupci Tichého světa snaží zaměstnancům jednotlivých ústavů pomoci vysvětlit a překonat úskalí komunikace s neslyšícími). Ministerstvo zdravotnictví poskytuje na tyto služby cca 2 miliony korun ročně. V roce 2019 nastala situace, kdy ministerstvy udělené dotace nedosahovaly dostatečné výše na celoroční provoz organizace a hrozilo v září ukončení její činnosti. Ředitelka Tichého světa v oficiálním dopise zaslaném MPSV požádala o navýšení příspěvku. Zároveň v něm vysvětlila, jakým způsobem by bylo dodatečné financování použito, porovnávala výši dotací z roku 2018 s rokem 2019 a zahrнула i předpokládané náklady, jež se nepodaří pokrýt. Vzhledem k absenci odpovědi ministerstva se organizace připravovala na ukončení činnosti – některé služby bylo možno provozovat do července, na jiné by příjmy vystačily do září. V září však ministerstvo vyhovělo žádosti a poskytlo potřebnou zbývající částku.

Finanční pomoc z krajských rozpočtů se pojí s určitými komplikacemi. Každý kraj zřizuje vlastní „sít sociálních služeb“. Tento pojem je zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, definován jako „souhrn sociálních služeb, které v dostatečné kapacitě, náležité kvalitě a s odpovídající místní dostupností

napomáhají řešit nepříznivou sociální situaci osob na území kraje a které jsou v souladu se zjištěnými potřebami osob na území kraje a dostupnými finančními a jinými zdroji; síť sociálních služeb je součástí střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje.“¹³¹ Organizace kvůli svému nadregionálnímu charakteru není členem takových sítí, proto se při svých žádostech o dotace setkává s obtížemi. Jednotlivé kraje se, poměrně logicky, při financování zaměřují primárně na organizace do sítě spadající. Tichý svět má pobočky ve všech krajích vyjma Zlínského, Olomouckého, Karlovarského a Vysočiny. Kraje vypisují dotace na jednotlivé služby a určují vlastní pravidla pro jejich poskytování. Pro mnou zkoumanou organizaci jsou podstatnými dotace poskytované na podporu služeb sociálních. NNO o ně žádají prostřednictvím formulovaných žádostí vztahovaných vždy ke konkrétní poskytované službě – Tichý svět vypracuje tři separátní žádosti (pro sociální rehabilitaci, sociální a právní poradnu, tlumočení a přepis). V nich vysvětlí svou činnost a důvod jejího poskytování, dokládají ji na základě vedených statistik o práci, počtu klientů (z počtu klientů se vypočítávají potřební zaměstnanci potřební k jejich obslužení) a příslušných rozpočtů.

Přístup jednotlivých krajů se vůči uvolňování financí Tichému světu liší. Pro Středočeský jsou v poskytování sociálních služeb důležitým partnerem a adekvátně k tomu jsou jim od něj poskytovány prostředky na činnost, navzdory neudělení členství do sítě sociálních služeb. Oproti tomu kraj Plzeňský je z důvodu celostátní působnosti do sítě nezařadil a ponechává financování organizace výhradně na ministerstvech. V Královohradeckém kraji je Tichý svět podstatným subjektem, z toho vyplývá jeho zařazení do sítě sociálních služeb a trvalá finanční podpora. V případech, kdy má organizace pobočky v nemovitostech vlastněných městy, jsou jí pronajímány za tzv. „sociální nájemné“, tedy částku nižší než obvyklou. Považuji za to finanční podporu ze strany měst.

6.3.2 Soukromé zdroje Tichého světa

Příjem ze soukromých zdrojů je podstatně nižší než z veřejných. Systematickou činností se je snaží navyšovat dva fundraiseři, které organizace zaměstnává. Dary od fyzických a právnických osob se ročně pohybují okolo desítek tisíc, ve většině jsou to drobnější částky darované trvale. V loňském roce, při

¹³¹ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, §3 písm. i)

nejistotě plynoucí z nedostačujících dotací z MPSV, obdržela organizace částku vyšší, cca 750 tisíc korun. Dárce byla společnost, jejíž název Tichý svět zná, ale pro veřejnost si přála zůstat v anonymitě.

Další zdroj financí pro Tichý svět představují tzv. „barterové spolupráce“ (pojem spadající pod sponzorství). Spolupracují s akciovou společností Pražská energetika, která poskytuje finanční příspěvek výměnou za catering. Částka vynaložená za catering je vždy oproti poskytnutým prostředkům zanedbatelná. Dopravní podnik hl. m. Prahy organizaci dává k dispozici reklamní plochy. Obě spolupráce jsou vedeny dlouhodobě.

Vlastní činností jsou prostředky získávány prostřednictvím uskutečňování neakreditovaných kurzů českého znakového jazyka (každý kurz obsahuje 16 lekcí trvajících 90 minut a je vhodný pro pět až deset osob) a workshopy. Vzhledem k tomu, že Tichý svět není vlastníkem žádné nemovitosti, neplynou mu žádné příjmy z nájmu.

Závěr

V úvodu této diplomové práce jsem si stanovila za cíl vyjasnění nejdůležitějších otázek spojených s existencí nestátních neziskových organizací, jako je jejich správa a financování. Časté otázky a nejasnosti způsobují negativní pohled veřejnosti na „neziskovky“. Právě hlubší neznalost s nimi spojená dává prostor pro úvahy (většinou nesprávné), co se vlastně v neziskovém sektoru odehrává. Je všeobecně známo, že jednou z nejčastějších obav je strach z neznámého. Mým záměrem při psaní práce bylo tento problém vyjasnit. K dosažení takového výsledku je podle mého názoru nezbytné počáteční vymezení oblastí, z nichž je tvořen hospodářský prostor státu. Následně jsem představila někdejší právní formy subjektů spadajících do nevládního neziskového sektoru. Po zpracování tématu jsem přesvědčena, že dnešní právní úprava na minulou v mnohém navazuje, a jedním z účelů zákonodárce při vytváření nových předpisů bylo neziskovou oblast podpořit v činnosti širší specifikací právnických osob do ní spadajících. Odůvodňuji to uvědoměním státu, že se jedná o důležitou součást občanské společnosti.

V kapitole Fungování neziskových organizací jsem se podrobněji zaměřila na konkrétní organizace a jejich působení. Zejména z jejího zpracovávání docházím k názoru, že život každého jedince je jejich činností ovlivňován (převážně pozitivně), a to navzdory tomu, že si mnoho z nás, včetně mne, setkání s nimi zpravidla neuvědomuje.

V návaznosti na tuto část odpovídám na nejpalcivější otázku s neziskovými organizacemi spojenou, a tou je financování. Představa občanů o tom, jak probíhá, je v množství případů až scestná, ale zároveň si myslím, že podobné množství lidí má o skutečnosti reálnější obraz. Kapitola se věnuje především konkrétním zdrojům a jejich původu. Systém poskytování prostředků veřejnými rozpočty hodnotím jako poměrně komplexní a neziskovým organizacím pozitivně nakloněný. Ze soukromých zdrojů zmíním dárcovství od fyzický a právnických osob, to má podle mě největší potenciál na budoucí růst. Za největší překážku mezi nevládními organizacemi a takovým růstem považuji právě pohled veřejnosti na ně.

S financováním souvisí i zdaňování, jenž je předmětem další částí. Stejně jako ostatní ekonomicky aktivní subjekty jsou i tyto organizace součástí daňového systému. Jsou jim poskytovány určité úlevy, vzhledem k povaze jejich činnosti,

nelze však mluvit o generálním prominutí a domnívám se, že přístup k neziskovým organizacím v tomto směru má stále nevyužité možnosti, viz. daňové asignace. Rozborem obecně prospěšné společnosti Tichý svět svou práci ukončuji. Jí vyvíjená aktivita je nepostradatelnou součástí komunity neslyšících a přeju si, aby organizace a potažmo její finanční prostředky nadále rostly.

Závěrem práce je vhodné zmínit aktuální epidemiologickou situaci způsobenou nemocí COVID-19. Opatření vlády drtivě dopadají na českou ekonomiku a v dlouhodobém horizontu negativně ovlivní hospodaření státu. Důsledky nepochybně pocítí i neziskový sektor.

Seznam použité literatury

Právní předpisy:

- Listina základních práv Evropské unie
- Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Vyhláška č.62/2001 Ministerstva financí o hospodaření organizačních složek státu a státních organizací s majetkem státu
- Zákon č.586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů
- Zákon č. 338/ 1992 Sb., o dani z nemovitých věcí
- Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech
- Zákon č.248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů
- Zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách a o změně některých zákonů
- Zákonné opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí

Literatura:

- BÁRTA, Jiří. *Strategické plánování pro neziskové organizace: jak rozhodovat o budoucnosti vaší organizace*. Praha: Nadace rozvoje občanské společnosti, 1997. ISBN 80-902302-0-2
- BOUKAL, Petr. *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4487-2
- BOUKAL, Petr. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. V Praze: Oeconomica, 2009, ISBN 978-80-245-1650-9.
- DEVEROVÁ, Lenka. *Zákon o obecně prospěšných společnostech: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-408-7.
- DOBROZEMSKÝ, Václav a Jan STEJSKAL. *Nevýdělečné organizace v teorii*. 2., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016., ISBN 978-80-7552-103-3230
- DVOŘÁK, Tomáš. *Nadace a nadační fondy: text zákona s poznámkami*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-563-2.
- ELIÁŠ, Karel. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014,
- MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla. *Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací územního samosprávného celku ...: komentář zákona č. 250/2000 Sb. včetně účetních souvztažností, majetek svěřený a vlastní, přijímání darů, porušení rozpočtové kázně, fondy*. Olomouc: ANAG, 2009-. Účetnictví (ANAG). ISBN 978-80-7263-546-7.
- MERLÍČKOVÁ RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*. Olomouc: ANAG, 2013. Účetnictví, daně. ISBN 978-80-7263-825-3.
- NEBUŽELSKÁ, Miroslava. *Hlavní a vedlejší činnost neziskových organizací v účetnictví a daních*. Praha: Svaz účetních České republiky, 2017. Metodické aktuality Svazu účetních. ISBN 978-80-87367-76-6

- PROUZOVÁ, Zuzana. *Přímé a nepřímé financování soukromých neziskových organizací z veřejných rozpočtů České republiky v letech 2008 až 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-8084-3.
- REKTOŘÍK, Jaroslav. *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN isbn978-80-86929-54-5.
- RYŠÁVKOVÁ, Veronika. *Nový občanský zákoník úplně pro všechny*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5157-3.
- SKOVAJSA, Marek. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-681-0.
- STEJSKAL, Jan, Helena KUVÍKOVÁ a Kateřina MAŤÁTKOVÁ. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-973-9.
- ŠILHÁNOVÁ, Hana. *Základní informace o neziskovém sektoru v ČR*. 2., rozš. vyd. Praha: Nadace rozvoje občanské společnosti, 1996. ISBN 80-238-0800-1
- ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Fundraising*. Vyd. 2. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. ISBN 978-80-7368-750-2.
- VRABKOVÁ, Iveta, Ivana VAŇKOVÁ, Jiří BEČICA a Šárka KRYŠKOVÁ. *Příspěvkové organizace: postavení, úkoly a technická efektivnost*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2017. ISBN: 978-80-248-4028-4

Elektronické zdroje:

- Adventní koncert Tichého světa spojuje slyšící i neslyšící. *Praha EU* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/akce_a_kampane/vanoce_2019/novinky/koncerty/adventni_koncert_ticheho_sveta_spojuje.html

- Analýza - nestátní neziskové organizace v ČR. *Www.nku.cz* [online]. online: www.nku.cz, 2018 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/kontrola/analyzy/analyza--nestatni-neziskove-organizace-v-cr-id10354/>
- Crowdfunding: Tapping the Right Crowd. *Journal of Business Venturing* [online]. online: *Journal of Business Venturing*, 2014 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1578175,
- Daňové asigance - srovnávací studie. *Www.psp.cz* [online]. online: ČR, 2018 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1&t=27>
- Dílčí studie pro Koncepti politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020. *Www.vlada.cz* [online]. online: ČR, 2015 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_kamenicky_pro_web.pdf,
- *Důvodová zpráva k NOZ konsolidovaná verze* [online]. Praha: ČR, 2012 [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
- *Důvodová zpráva k ZOK. Beck-online* [online]. online: Beck, 2012 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: www.beck-online.cz k §767-771
- Metodický popis - Fiskální údaje. *Www.mfcr.cz* [online]. [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rozpocetove-ramce-statisticke-informace/fiskalni-udaje/ustredni-vlada/statni-prispevkove-organizace/2020/metodicky-popis-fiskalni-udaje-spo-37740>
- Rozbor financování nestátních neziskových organizací. *Www.vlada.cz* [online]. online: ČR, 2018 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/rozbory-financovani-nestatnich-neziskovych-organizaci-168259/>

- Rozsudek Nejvyššího správního soudu 9 Afs 4/2009-84 z 8.10.2009. *Beck online* [online]. online: online, 2009 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: www.beck-online.cz
- Seznam veřejných sbírek. *Www.mvcr.cz* [online]. online: ČR, 2020 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/seznam-verejnych-sbirek/SearchResults.aspx>
- Statistika počtu nestátních neziskových organizací. In: *Www.neziskovky.cz* [online]. Praha: www.neziskovky.cz, 2018 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: https://www.neziskovky.cz/data/Statistika%20po%C4%8Dtu%20nest%C3%A1tn%C3%ADch%20neziskov%C3%BDch%20organizac%C3%AD%202014_2016_duben2017txt16852.pdf
- Statut Rady vlády pro nestátní neziskové organizace. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2012 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/RVNNO_-statut_2019.pdf
- Státní politika vůči neziskovým organizacím na léta 2015-2020. *Www.vlada.cz* [online]. Praha: Vláda ČR, 2014 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/statni_politika.pdf
- Studie pro Koncepti politiky vlády vůči nestátním neziskovým organizacím do roku 2020, týkající vývoje legislativy. *Www.vlada.cz* [online]. online: ČR, 2015 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_deverov_a_legislativa_pro_web.pdf
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 5. 2004, sp. zn. 7 Cmo 306/2003. *Beck online* [online]. Praha: Vrchní soud, 2004 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: www.beck-online.cz
- Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností. *Justice* [online]. online: online, 2020 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=857466&typ=UPLNY&sp=H4sIAAAA>

AAAAAKtWykvMTU0JSCwCUiWpRcVKVtHVStmplUpWSgV
WVsWISbmZJUo6SmWJOaWpQLEK%250D%250ApVodmLyefl
FqVnFJUWa2rkpaZIFuIpI6JGWZyflIEkZmZoaG5oZmSAqyUvM
CchJL8IKRIUFuzp7%250D%250A%252BEUq1cbWAgC7D4bzo
wAAAA%253D%253D%250D%250A

- V Česku opět přibylo nadací a fondů. Loni rozdělily jednu a tři čtvrtě miliardy korun. *Www.ihned.cz* [online]. online: Economia, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://infografiky.ihned.cz/nadace-a-nadacni-fondy-2018/r~be3312140d0311ea9b40ac1f6b220ee8/>
- Výkladové stanovisko č. 8 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti. *Www.justice.cz* [online]. Praha: ČR, 2013 [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Stanovisko-08.pdf>
- Výroční zpráva Tichý svět, o.p.s. 2018. *Tichý svět* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: <https://www.tichysvet.cz/vyrocnizpravy>
- Vývoj soukromého dárcovství v České republice v letech 2000 až 2017. *Www.nadacevia.cz* [online]. online: Nadace Via, 2019 [cit. 2020-04-15]. Dostupné z: https://www.nadacevia.cz/wp-content/uploads/2019/12/Nadace-Via_statistiky-soukromeho-darcovstvi-2017.pdf
- *Zákon o veřejné prospěšnosti je zbytečný, říká neziskový sektor* [online]. Praha: Právní prostor, 2017 [cit. 2020-04-14]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/zakon-o-verejne-prospesnosti-je-zbytecny-rika-neziskovy-sektor>
- Zápis ze schůze Rady vlády pro nestátní neziskové organizace. *Www.vlada.cz* [online]. online: online, 2019 [cit. 2020-04-10]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/aktuality/zapis_VEU_1306_2019_FIN.pdf